

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018—2021

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018—2021 (VNS 4/2017 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty muihin erikoisvaliokuntiin lausunnon antamista varten. Mahdollinen lausunto on annettava viimeistään 24.5.2017.

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018—2021 (VNS 4/2017 vp): Merkittiin saapuneeksi perustuslakivaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä.

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018—2021 (VNS 4/2017 vp): Merkitään saapuneeksi ulkoasiainvaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä. VNS 4/2017 vp

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- suuri valiokunta SuVL 7/2017 vp
- tarkastusvaliokunta TrVL 1/2017 vp
- hallintovaliokunta HaVL 15/2017 vp
- lakivaliokunta LaVL 7/2017 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 11/2017 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 10/2017 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 4/2017 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 10/2017 vp
- sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta StVL 5/2017 vp
- talousvaliokunta TaVL 29/2017 vp
- tulevaisuusvaliokunta TuVL 3/2017 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 2/2017 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 15/2017 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ministeri Petteri Orpo
- valtiosihteeri kansliapäällikkönä Martti Hetemäki, valtiovarainministeriö

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

- budjettineuvos, apulaisbudjettipäällikkö Juha Majanen, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö, ylijohdaja Mikko Spolander, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Ville-Veikko Ahonen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Tanja Rantanen, valtiovarainministeriö
- erityisavustaja Ville Valkonen, valtiovarainministeriö
- talousjohtaja Mika Niemelä, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtokunnan neuvonantaja Lauri Kajanoja, Suomen Pankki
- pääekonomisti Minna Punakallio, Suomen Kuntaliitto
- pääsihteeri Seppo Orjasniemi, Talouspolitiikan arviointineuvosto
- ylijohdaja Anni Huhtala, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- toimitusjohtaja Vesa Vihriälä, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- ennustepäällikkö Janne Huovari, Pellervon taloustutkimus PTT
- ennustepäällikkö Ilkka Kiema, Palkansaajien tutkimuslaitos
- pääekonomisti Eugen Koev, Akava ry
- ekonomisti Simo Pinomaa, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Helena Pentti, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- pääekonomisti Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- pääekonomisti Mika Kuismanen, Suomen Yrittäjät ry
- professori Markus Jäntti

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Hallinto- ja turvallisuusjaosto on kuullut:

- talousjohtaja Risto Hakoila, ulkoasiainministeriö
- ylijohdaja Kauko Aaltomaa, sisäministeriö
- talous- ja suunnittelujohtaja Kati Korpi, sisäministeriö
- yksikön johtaja, talousjohtaja Kristiina Olsson, puolustusministeriö
- johtaja Hannu Lappi, Tulli

Sivistys- ja tiedejaosto on kuullut:

- johtaja Jari Rajanen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Jorma Karhu, opetus- ja kulttuuriministeriö
- talouspäällikkö Pasi Rentola, opetus- ja kulttuuriministeriö
- kulttuuriasianneuvos Maija Lummepuro, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylitarkastaja Merja Hilpinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- erityisasiantuntija Maarit Kallio-Savela, Suomen Kuntaliitto
- erikoistutkija Anna-Maria Isola, Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)
- tutkimusohjaaja Matti Sarvimäki, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- asiantuntija koulutusasiat Nora Karttunen, Ohjaamo Espoo
- asiantuntija arjen hallinta ja työllistyminen Tomi Korhonen, Ohjaamo Espoo
- toiminnanjohtaja Riitta Rissanen, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- toimitusjohtaja Petri Lempinen, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- koulutusasiainpäällikkö Nina Lahtinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- rehtori Liisa Laakso, Suomen yliopistot UNIFI ry
- puheenjohtaja Petri Koikkalainen, Tieteentekijöiden liitto

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

Sivistys- ja tiedejaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Valtakunnallinen työpajayhdistys ry

Maatalousjaosto on kuullut:

- maatalousneuvos Esa Hiiva, maa- ja metsätalousministeriö
- talousjohtaja Jukka Nummikoski, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Heikki Piiparinen, maa- ja metsätalousministeriö

Liikennejaosto on kuullut:

- ylijohdaja Mikael Nyberg, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylijohdaja, osastopäällikkö Juhapekka Ristola, liikenne- ja viestintäministeriö
- talousjohtaja Kristiina Tikkala, Liikennevirasto

Työ- ja elinkeinojaosto on kuullut:

- talousjohtaja Mika Niemelä, työ- ja elinkeinoministeriö

Kunta- ja terveysjaosto on kuullut:

- suunnittelupäällikkö Raimo Ahola, oikeusministeriö
- talousjohtaja Tapio Laamanen, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Anne Koskela, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Mikko Nygård, sosiaali- ja terveysministeriö

Asunto- ja ympäristöjaosto on kuullut:

- talouspäällikkö Timo Jaakkola, ympäristöministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talouden kehityksestä ja kasvunäkymistä

Pitkän laskusuhdanteen jälkeen Suomen talous on kääntynyt selvään kasvuun. Talous kasvoi lievästi (0,5 prosenttia) jo vuonna 2015, mutta varsinainen käänne tapahtui viime vuonna, jolloin kasvu oli 1,4 prosenttia. Tälle vuodelle valtiovarainministeriö ennusti ensin vajaan prosentin (0,9) kasvua, mutta talouskasvun voimistuttua ministeriö korjasi huhtikuussa ennustettaan¹ 1,2 prosenttiin. Monien muiden talousennusteiden mukaan kasvu olisi valtiovarainministeriön ennustetta voimakkaampaa; esim. Suomen Pankin maaliskuun ennusteen mukaan talous kasvaa tänä vuonna 1,6 prosenttia ja Etlä ja PTT ennustavat puolestaan 1,7 prosentin kasvuvauhtia.

Tuoreimmat kasvuluvut alkuvuodesta viittaavat siihen, että talous saattaa kasvaa vieläkin voimakkaammin, sillä Tilastokeskuksen (1.6.2017) julkaisemien ennakkotietojen mukaan talous kasvoi vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana 1,2 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja ns. työpäiväkorjattu bruttokansantuote kasvoi 2,7 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Myös EU:n mittakaavassa Suomen talouskasvu oli alkuvuonna poikkeukselli-

¹ Taloudellinen katsaus, Valtiovarainministeriön julkaisuja 17a/2017

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

sen hyvää ja jopa voimakkaampaa kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Saksassa. Kasvu on ollut myös aiempaa laaja-alaisempaa.

Kasvun käynnistymisestä huolimatta talouskasvun odotetaan olevan jatkossa maltillista. VM:n ennusteen mukaan vuotuinen kasvu olisi 1,0—1,2 prosenttia vuosina 2017—2019, ja Suomen Pankin ennusteen mukaan se olisi 1,3—1,6 prosenttia. Talouden kasvun arvioidaan olevan yhden prosentin luokkaa myös vuosina 2020 ja 2021.

Julkisen talouden suunnitelmassa tuodaan esiin tarve varautua siihen, että lähivuosikymmeninä Suomen talouskasvu ei palaudu kansainvälistä finanssikriisiä edeltäneiden vuosien ja vuosikymmenten vauhtiin. Tämä arvio on valiokunnan saaman selvityksen mukaan sopusoinnussa monien muiden kotimaisten asiantuntija-arvioiden kanssa. Talouskasvun mahdollisuuksia rajoittavat jatkossa mm. korkea rakenteellinen työttömyys, työikäisen väestön määrän supistuminen sekä väestön ikääntyminen ja siihen liittyvä hoito- ja hoivatarpeen kasvu.

Valtiovarainvarainministeriön seuraava riippumaton ennuste julkaistaan 21.6.2017, jolloin saadaan ajankohtainen ennuste talouden kasvunäkymistä. Kesäkuun alkupuolella julkisuuteen tuleissa ennusteissa kasvun on arvioitu olevan noin 3 prosentin luokkaa; Suomen Pankin uusin kasvunennuste tälle vuodelle on 2,1 prosenttia.

Hallituksen asettamien tavoitteiden saavuttaminen

Hallituksen talouspolitiikka tähtää julkisen talouden velkaantumisen taittamiseen ja 10 mrd. euron kestävyysvajeen kattamiseen säästöin sekä kasvua tukevin ja julkista palvelutuotantoa tehostavin toimin.

Hallitusohjelmassa sovittiin menoja vähentävistä ja maksutuloja korottavista toimenpiteistä, joilla tavoitellaan julkisen talouden noin 4 mrd. euron nettomääräistä sopeutusta vuoden 2019 tasolla. Lisäksi julkista taloutta kohentavilla reformeilla katetaan 4 mrd. euroa ja loput 2 mrd. euroa katetaan työllisyyttä ja kasvua vauhdittavilla toimilla. Myös jo kuluvan vuoden alusta voimaan tullut eläkeuudistus vahvistaa julkista taloutta pitkällä aikavälillä.

Viime aikojen suotuisa talouskehitys ja hallituksen sopeutustoimet ovat vahvistaneet taloutta, mutta julkisen talouden alijäämä pienenee hitaasti, eikä talouden kasvu ole vielä riittävän vahvaa nostamaan julkista taloutta kestäväälle pohjalle. Valtiovarainministeriön kansantalousosaston riippumattoman ennusteen valossa näyttää siltä, että moni keskeisistä finanssipoliittisista tavoitteista uhkaa jäädä saavuttamatta. Julkinen velka ei näyttäisi tahtuvan vielä vaalikauden aikana eikä lisävelanotto olisi pysähtymässä tavoitteiden mukaisesti, vaan valtion ja paikallishallinnon ennustetaan olevan selvästi alijäämäisiä vuonna 2021.

Eräs hallituksen keskeisistä tavoitteista on nostaa työllisyysaste 72 prosenttiin. Työllisyyskehitys on ollut viime aikoina hyvää, ja työllisyyden arvioidaan kohenevan koko ennustejakson ajan noin puolen prosentin vuosivauhdilla. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan työllisyysaste ei kuitenkaan nouse 72 prosenttiin, vaan sen ennustetaan olevan vuonna 2019 tasan 70 prosenttia, ja kehyskauden lopulla vuonna 2021 se olisi 70,7 prosenttia. Valtiovarainministeriön ennustetta on pidetty oikeana myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

Hallituksen asettama julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusasematavoite ei myöskään näyttäisi toteutuvan. Hallituksen asettaman tavoitteen mukaan julkisen talouden rakenteellisen alijäämän tulisi olla 0,5 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2019, mikä on samalla se minimitaso, johon Suomi on finanssipoliittisessa sopimuksessa sitoutunut. Ennusteiden mukaan rakenteellinen alijäämä olisi vuonna 2019 vielä 1,4 prosenttia, ja kehyskauden lopussa vuonna 2021 sen ennustetaan olevan 1,2 prosenttia.

Valiokunta korostaa, että talouden hyvästä vireestä huolimatta on erittäin tärkeää pitää kiinni hallitusohjelman mukaisista taloutta vahvistavista päätöksistä ja erityisesti tehtyjen päätösten toimeenpanosta. Hallitusohjelman 10 mrd. euron toimenpidekokonaisuuden mittaluokasta tai toimeenpanosta ei tule myöskään tinkiä. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa, että talouden tasapainottaminen ei saa vaarantaa hyvään vauhtiin päässyttä kasvua, joka saattaa ylittää viennin piristymisen myötä selvästi ennakoitua paremmaksi.

Valiokunta painottaa rakenteellisten uudistusten jatkamista, sillä julkisen talouden haasteet eivät aiheudu pelkästään heikosta taloustilanteesta, vaan myös rakenteellisten uudistusten puutteesta. Rakenteellisten uudistusten tulee olla niin kunnianhimoisia, että ne aidosti vahvistavat julkista taloutta pitkällä aikavälillä.

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä erityistä huomiota sote- ja maakuntauudistukseen, joka on hallituksen merkittävin rakenteellinen uudistus. Sen tavoitteena on hillitä kustannusten kasvua 3 mrd. eurolla vuoden 2029 tasossa. Valiokunnan käsityksen mukaan tavoitteen saavuttamiseen liittyy valitulla toteuttamistavalla useita riskejä, jotka toteutuessaan saattavat vähentää tavoiteltua kustannussäästöä tai jopa lisätä sosiaali- ja terveydenhuollon menoja. Sote-uudistuksella tavoitellut säästöt ovat keskeinen elementti kestävyysvajeen umpeen kuomisessa, ja uudistuksen onnistuminen on välttämätöntä, jotta julkinen talous on tulevaisuudessa kestäväällä pohjalla.

Myös EU:n asettamat kriteerit edellyttävät julkisen talouden tasapainottamista. EU:n perussopimuksen mukaan julkisen talouden velka saisi olla enintään 60 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon, mutta Suomi on jo ylittänyt tämän rajan. Kuluvana vuonna velan arvioidaan olevan 64,7 prosenttia ja vuonna 2019 jo 65,7 prosenttia. Kokonaisarviointin pohjalta komissio on kuitenkin toistaiseksi katsonut, että velkakriteeriä on noudatettu. Myös suureen rakenteelliseen alijäämään voi liittyä riski siitä, että Suomen ei katsota täyttävän vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevää osaa vuonna 2017. Arvioon liittyy kuitenkin paljon epävarmuuksia, ja asia varmistuu lopullisesti vasta keväällä 2018.

Valiokunta painottaa tässäkin yhteydessä rakenteellisia uudistuksia, jotka voivat antaa mahdollisuuden poiketa EU:n kriteereistä tilanteesta, jossa uudistukset vahvistavat talouskasvua ja vähentävän julkisten menojen kasvupainetta pidemmällä aikajänteellä. On myös Suomen etu, että vakaata finanssipoliittikkaa edistäviä sääntöjä noudatetaan.

Budjettitalouden linjauksia

Jo päätettyjen toimien ei siis arvioida vielä riittävän hallituskauden alussa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Hallitus on siksi päättänyt puolittaa maakuntien rahoituksen indeksikorotuksen vuonna 2020 ja varmistua näin siitä, että 4 mrd. euron sopeuttamistavoite saavutetaan. Ta-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

louskasvun vauhdittamiseksi hallitus on myös päättänyt lisätoimista ja -panostuksista, jotka kohdistuvat etenkin teemoihin (1) osaaminen, kasvu ja työllisyys, (2) välittäminen, (3) uudistaminen ja (4) turvallisuus.

Valiokunta pitää erittäin myönteisenä, ettei päätöksiin sisälly uusia säästötoimia em. indeksikoroituksen puolittamista lukuun ottamatta. Lisäpanostukset ovat sen sijaan tervetulleita, joskin nykyinen suhdannetilanne olisi antanut tilaa myös rohkeammalle uudistamiselle, esim. haitallisiksi todettujen yritystukien karsimiseen ja niiden kohdentamiseen aiempaa vaikuttavammalla tavalla.

On joka tapauksessa tärkeää, että hallitus ohjaa lisätoimia *työllisyyteen*. Puoliväliriihessä sovitun toimenpidekokonaisuuden tavoitteena on saada Suomen talous vähintään kahden prosentin kasvuun ja työllisyys edelleen paranemaan siten, että tavoite 72 prosentin työllisyysasteesta saavutetaan. Keskeisiä toimia ovat mm. positiivisen rakennemuutoksen hallinta, työttömien aktivointi, yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen, osaamisen kehittämistoimet, maakunnalliseen kasvupalveluun liittyvät uudistukset sekä työllistymistä tukevat innovatiiviset kokeilut.

Valiokunta pitää tätä toimenpidekokonaisuutta oikeansuuntaisena kokonaisuutena työllisyyden nostamiseksi ja käytettävissä olevan työvoiman saamiseksi mahdollisimman täysimääräisesti työmarkkinoille. Valiokunta pitää niin ikään hyvänä, että selonteossa on esitetty toimenpiteitä, jotka tähtäävät kannustinloukkujen pienentämiseen. Tällaisia ovat varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen pieni- ja keskituloisilla, asumistukeen tehtävät muutokset sekä ulosottoon lisätty huojennus.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että nyt tehtyjen toimien työllisyysvaikutukset saattavat kuitenkin jäädä pieniksi. On siksi tärkeää, että hallitus arvioi konkreettisten lisätoimien tarpeellisuutta syksyn budjettiriihessä, sillä matala työllisyysaste vaikeuttaa julkisen sektorin velkaa ja alijäämää koskevien tavoitteiden saavuttamista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus parantaa työvoiman liikkuvuuden edellytyksiä, sillä alueelliset työttömyysasteet ja avointen työpaikkojen määrät poikkeavat merkittävästi eri puolilla Suomea, ja positiivisten rakennemuutosten alueilla (esim. Varsinais-Suomi) on pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Työvoiman paremmalla liikkuvuudella voidaan osaltaan lieventää työvoiman kohtaanto-ongelmaa sekä parantaa osaavan työvoiman saatavuutta. Kasvualojen tarvitseman työvoiman turvaamiseksi on tärkeä kiinnittää riittävästi huomiota myös koulutustarpeiden ennakkointiin sekä mahdollisuuksiin siirtyä toisesta työstä tai työttömyydestä kasvualoille.

Valiokunta viittaa myös EVAn kuluvan vuoden helmikuussa julkaisemaan tutkimukseen², jonka mukaan työelämän ulkopuolella on pysyvästi lähes 79 000 parhaassa työiässä olevaa miestä. Nämä 25—54-vuotiaat miehet eivät tee töitä, opiskele tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä.

Hallituksen tavoin valiokunta pitää sinänsä mahdollisena, että asetettu työllisyystavoite vielä saavutetaan. Se edellyttää kuitenkin ennakoitua vahvempaa ja nopeampaa talouden kasvua, aktiivisia toimia työelämän ulkopuolella olevien työllistämiseksi niin kasvukeskuksissa kuin myös heikomman talouskasvun alueilla sekä toimenpiteitä työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi.

2 No 54/16.2.2017

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

Valiokunta pitää hyvänä *koulutukseen ja tutkimukseen* osoitettuja panostuksia, joita osoitetaan mm. varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, ammatilliseen koulutukseen, korkeakoulutukseen ja tutkimukseen. Osaamiseen kohdistetaan kehyskauden aikana yhteensä 340 milj. euron lisäpanostukset, josta 200 milj. euroa on budjettirahoitusta ja 140 milj. euroa koulutuksen ja tutkimuksen pääomistusta. Lisäresurssit eivät korvaa useamman vaalikauden aikana tehtyjä leikkauksia, ja etenkin ammatillisen koulutuksen osalta ne ovat pieniä, mutta ne ovat kuitenkin suunnanmuutosleikkauksista lisäresursointiin. Oikein käytettyinä ne antavat mahdollisuuden parantaa koulutuksen ja tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta, jotka pitkällä aikavälillä parantavat talouden kasvua ja hyvinvointia.

Valiokunta pitää myönteisenä Suomen Akatemialle myönnettäviä uusia tutkimuspanostuksia, jotka suunnataan osaamisen ja elinkeinoelämän yhteistyön vahvistamiseen. Tarkoituksena on perustaa lippulaiva-tutkimuskeskittymiä, joiden avulla rakennetaan korkeatasoiseen tieteeseen pohjautuvia vaikuttavia kehittämisalustoja. Yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteydessä toimivien tutkimuskeskittymien uskotaan vetävän puoleensa sekä ulkomaisia että kotimaisia maailmanluokan tutkijoita, opettajia ja opiskelijoita. Myös Tekesin myöntövaltuutta korotetaan kasvua vauhdittaviin yritysten, tutkimuslaitosten ja valtion yhteishankkeisiin, minkä lisäksi valtio varautuu pääomittamaan sekä Suomen Akatemiaa että Tekesiä 60 milj. eurolla.

Valiokunta pitää näitä lisäyksiä merkittävänä, mutta korostaa samalla pitkäjänteisen perustutkimuksen merkitystä ja sen resurssitarpeita.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös ammattikorkeakoulujen rahoitukseen, joka on viime vuosina vähentynyt merkittävästi. Valiokunnan mielestä rahoituspäätöksissä tulee ottaa huomioon aiempaa painokkaammin ammattikorkeakouluissa tehtävä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta, joka on käytännönläheistä ja jota voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän alueellisen elinkeinoelämän ja yritysten kehittämisessä.

Lisäksi valiokunta nostaa esille sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen merkityksen ja pitää välttämättömänä, että sen edellyttämä rahoitus turvataan. Valtion 15 miljoonan euron korvaus yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen pysyy ennallaan, mutta sote- ja maakunt uudistuksen yhteydessä rahoituksen piiriin lisätään myös sosiaalialan tutkimus. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös hoitotyön tutkimuksen voimavarat turvataan.

Välittäminen on eräs julkisen talouden suunnitelman neljästä pääteemasta, johon sisältyy toimenpiteitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten määrän vähentämiseksi. Aihe on ajankohtainen, sillä opintojen, työelämän ja harjoittelun ulkopuolella olevia 20—24-vuotiaita nuoria on lähes viidenes ikäryhmästä.

Hallitus on päättänyt käynnistää toimenpideohjelman, johon sisältyy 19 toimenpidettä. Ne liittyvät mm. varhaiskasvatukseen, koulutustakuun, harrastustakuun ja koulutuksen tasa-arvon parantamiseen, minkä lisäksi on tarkoitus tehostaa esim. koulutuksen nivelvaiheisiin liittyviä toimia ja vakinaistaa Ohjaamoiden toiminta. Uutta rahaa näihin toimiin kohdistetaan 45 milj. euroa, minkä lisäksi nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön resurssit säilyvät koko kehyskauden nykyisellä tasolla, mikä antaa mahdollisuuden toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

Valiokunta pitää em. toimenpideohjelmaa hyvänä korostaen kuitenkin sitä, että toimenpiteillä tulee saada aikaiseksi konkreettisia tuloksia. On myös tärkeää, että nuorille tarjottavat palvelut ovat poikkihallinnollisia sekä helposti ja nopeasti saavutettavia ja että palveluketjut ovat toimivia ja katkeamattomia. Palveluiden tulee olla myös valtakunnallisesti kattavia ja riittävän yhdenmukaisia. Toimenpiteiden vaikuttavuuden parantamiseksi on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että erilaiset toimet toteutetaan niin, että niitä voidaan arvioida jälkikäteen luotettavasti.

Valiokunta pitää perusteltuina *turvallisuuteen* kohdistettuja lisäpanostuksia, jotka vastaavat mm. sisäisen turvallisuusselonteon ja valtiovarainvaliokunnan siitä antaman lausunnon (VaVL 5/2016 vp — VNS 5/2016 vp) linjauksia. Poliisitoimen toimintamenoihin osoitetaan lisäystä siten, että noin 7 200 poliisimiehen taso voidaan säilyttää vuonna 2018, minkä lisäksi myös suojelupoliisin ja Rajavartiolaitoksen resursseja vahvistetaan. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että hallitusohjelman toimintameno-osuudet pienentävät lisäysten vaikutusta kehyskauden loppua kohden, ja korostaa, että viranomaisten toiminnan suunnittelu edellyttää rahoitustason määrittelyä kestäväällä tavalla pitkällä aikavälillä. Huomioon on myös otettava, että julkisen talouden suunnitelma ei sisällä Tullin toimintamenojen tarkistusta.

Valiokunta toteaa myös, että julkisen talouden suunnitelma sisältää lähes kokonaisuudessaan puolustusselonteon (VNS 3/2017 vp) linjaamat määrärahatarpeet. Puolustusministeriön pääluokan määrärahat nousevat kehyskaudella noin 2,8 mrd. eurosta noin 4,3 mrd. euroon. Lisäksi huomioon on otettava, että puolustusvoimien strategiset suorituskykyhankkeet (Laivue 2020- ja HX-hankkeet) luovat merkittäviä lisäpaineita julkiseen talouteen 2020-luvulla. Valiokunta korostaa lausuntonsa (VaVL 3/2017 vp — VNS 3/2017 vp) mukaisesti, että erityisesti HX-hankkeen osalta rahoitusmahdollisuudet joudutaan vuosikymmenen lopulla suhteuttamaan muihin valtion rahoitustarpeisiin. Tässä vaiheessa hävittäjähankintoihin on varattu 1 mrd. euroa kehyskauden viimeiselle vuodelle 2021.

Muiden budjettitalouden linjauksia koskevien yksityiskohtien osalta valiokunta viittaa liitteenä oleviin valiokuntien lausuntoihin, joissa on käsitelty julkisen talouden suunnitelman vaikutuksia eri hallinnonaloilla.

Kuntatalous

Julkisen talouden suunnitelma sisältää kuntatalouden menorajoitteen ja hallituksen muut kuntataloutta ja kuntien tehtäviä koskevat linjaukset. Se sisältää myös tarkastelun valtion toimenpiteiden vaikutuksesta kuntatalouteen ja kuntatalouden keskipitkän aikavälin kehitysnäkymistä kuntien kirjanpidon käsittein.

Hallituksen asettama menorajoite on vuoden 2019 tasolla -450 milj. euroa, joka on euromääräinen raja valtion toimista kuntatalouteen aiheutuvalle toimintamenojen muutokselle. Menorajoitteen lisäksi kuntataloutta on vahvistettu antamalla kunnille mahdollisuus maksutulosten lisäämiseen, minkä lisäksi kiinteistövero on korotettu. Kunnille ei myöskään osoiteta uusia kuntataloutta heikentäviä tehtäviä, ellei niitä korvata täysimääräisesti. Julkisen talouden suunnitelman mukaan valtion toimenpiteiden kuntataloutta vahvistava vaikutus on vuoden 2019 tasolla 620 milj. euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

Kuntatalous on ollut viime vuosina kireää, mutta tällä hetkellä tilanne on pääosin hyvä. Koko kuntatalouden kirjanpidollinen tulos parani edellisestä vuodesta noin 842 milj. eurolla, ja kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate oli viime vuonna noin 3,1 mrd. euroa, mikä kattoi poistoista lähes 120 prosenttia. Myös kuntien vuosikate on vahvistunut.

Kuntatalouden hyvää kehitystä kuvaa myös se, että paikallishallinto on saavuttamassa sille asetetun (-0,5 prosentin) rahoitusasematavoitteen. Hallitusohjelman pohjana olleen kevään 2015 ennusteen mukaan paikallishallinnon alijäämän arvioitiin olevan 2,0 mrd. euroa eli 0,9 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2019. Tämän hetken ennusteiden mukaan paikallishallinnon alijäämän ennustetaan vähentyneen ja olevan 1,2 mrd. euroa, joka on 0,5 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon.

Kuntien väliset erot ovat kuitenkin suuret, ja tilinpäätösarvioiden mukaan tilikauden tulos on negatiivinen noin joka kolmannessa kunnassa. Kuntatalouden menorajoite ei myöskään takaa sitä, että kustannusvaikutukset toteutuvat sen suuruisina kuntataloudessa, koska kunnat voivat monin osin itse päättää, miten ne toteuttavat hallituksen linjauksia.

Sote- ja maakuntauudistus tuo joka tapauksessa suuria muutoksia kuntarahoituksen rakenteeseen ja rahoitustasoon. Kuntien järjestämisvastuulla olevat tehtävät vähenevät noin puolella, jolloin sekä käyttötalousmenot että verotulot vähenevät. Tavoitteena on, että uudistuksen yhteydessä kunnan rahoitusasema säilyy mahdollisimman ennallaan, mutta kuntien menopaineiden arvioidaan vähenevän, kun sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset siirtyvät maakunnille. Näistä muutoksista huolimatta on tärkeää, että kunnat toteuttavat edelleen rakenteellisia uudistuksia ja parantavat tuottavuuttaan, jotta kuntatalous tasapainottuu tavoitteiden mukaisesti. Vahva kuntatalous on myös edellytys kuntien elinvoimalle ja uudistumiselle.

Maakuntatalous

Maakuntataloutta on jatkossa tarkoitus käsitellä julkisen talouden suunnitelmassa kokonaisuutena, ja sille asetetaan rahoitusasematavoite. Tässä julkisen talouden suunnitelmassa rahoitusasematavoitetta ei kuitenkaan vielä aseteta, mutta siinä on pyritty ottamaan huomioon uudistuksen keskeiset vaikutukset valtion- ja kuntatalouteen. Valinnanvapauslainsäädäntöön liittyviä vaikutuksia ja maakuntien siirtymävaiheen kustannuksia ei ole tässä yhteydessä otettu huomioon, ja muutoinkin osa vaikutuksista tarkentuu vasta jatkovalmistelussa.

Selonteossa on käyty läpi mm. maakuntauudistuksen valmistelun sekä maakuntien rahoituksen pääperiaatteita sekä myös uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon rahoitukseen liittyviä kysymyksiä.

Valiokunta käsittelee näitä kysymyksiä yksityiskohtaisemmin lausunnossaan, jonka se antaa myöhemmin maakuntauudistusta ym. koskevasta hallituksen esityksestä (HE 15/2017 vp).

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä kuitenkin huomiota niihin mittaviin tietohallinnon ja tietojärjestelmien kehittämistarpeisiin, joita maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpano edellyttää ja joihin julkisen talouden suunnitelmassa tulee varautua.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

Valiokunta toteaa, että digitalisaatiosta voidaan parhaimmillaan saada huomattava hyötypotenti-
aali ja se on keskeinen keino hillitä kustannusten nousua. Tämä edellyttää kuitenkin valtakunnal-
lista ohjausta sekä vahvaa johtajuutta ja näkemystä kehittämisen tavoitteista, jotta useat suuret so-
siaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmä- ja digitalisaatiohankkeet johtavat yhteentoimivaan ja
käyttäjätasaväliseen kokonaisuuteen. Tietojärjestelmähankeissa tulee kaiken kaikkiaan varmis-
taa, että ne tukevat osaltaan laadukkaiden ja kustannustehokkaiden palveluiden järjestämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 4/2017 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

*Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta eduskunta edellyttää hallituksen
ryhtyvän seuraaviin toimenpiteisiin:*

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii määrätietoisesti työllisyyttä ja taloutta tu-
kevien rakenteellisten uudistusten toteutuksesta ja julkisen talouden tasapainotuksesta
keskipitkällä aikavälillä.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii osaavan työvoiman riittävydestä esim. li-
säämällä työmarkkinoiden tarpeita vastaavaa koulutustarjontaa ja parantamalla työvoi-
man liikkuvuutta.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus toimii määrätietoisesti lasten ja nuorten hyvinvoin-
nin edistämiseksi ja koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrän vähen-
tämiseksi.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon, ml. hoito-
työn tutkimuksen rahoituksen osana sote-uudistusta.*

Helsingissä 20.6.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
varapuheenjohtaja Ville Vähämäki ps
jäsen Touko Aalto vihr
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Kauko Juhantalo kesk
jäsen Toimi Kankaanniemi ps

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp

jäsen Krista Kiuru sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Outi Mäkelä kok (osittain)
jäsen Mats Nylund r (osittain)
jäsen Markku Rossi kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps (osittain)
jäsen Maria Tolppanen sd
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Pia Viitanen sd
varajäsen Olavi Ala-Nissilä kesk
varajäsen Timo Harakka sd
varajäsen Riitta Myller sd
varajäsen Markku Pakkanen kesk
varajäsen Jari Ronkainen ps
varajäsen Peter Östman kd (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

VASTALAUSE 1 /sd

Perustelut

Suhdannetilanne on vihdoin kohentunut, ja vuonna 2015 alkanut noususuhdanne näyttäisi vauhdittuvan kuluvana vuonna viennin vetämänä. Kuluvan vuoden kasvu ylittää varsin todennäköisesti 2 prosenttia BKT:sta. Kasvu on muuttunut laajapohjaisemmaksi, kun etenkin tavaraviennin veto näyttäisi olevan vahvaa.

Maailmankaupan kasvu, investointien piristyminen euroalueella, kevyt rahapolitiikka ja tehdyt työmarkkinaratkaisut näkyvät nyt selvästi myös Suomen vienti- ja kasvuluvuissa. Vienti hyötyy varsinkin euroalueen kasvun rakenteen muuttumisesta Suomen vientiä tukevaksi: kysynnän kasvu euroalueella on saanut myös investointeihin vauhtia, mikä näkyy suomalaisen vientiteollisuuden tuotteiden kasvaneena kysyntänä. Osaltaan tähän on vaikuttanut kireän finanssipolitiikan asettainen keveneminen euroalueella.

Kiihtyneen talouskasvun myötä työllisyystilanne on kohenemassa hiljalleen. Hallitus ei siitä huolimatta ole saavuttamassa työllisyystavoitettaan, vaan työllisyysaste on jäämässä ennusteiden mukaan reiluun 70 prosenttiin hallituskauden lopulla. Työllisyyspolitiikassa ei voida jäädä odotamaan tilanteen korjaantumista itsestään. Työttömyys ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys ovat yhä liian korkealla tasolla. Työllisyyspolitiikan laiminlyönti on johtanut monien ihmisten työttömyysjaksojen pitkittymiseen, mikä on nostanut rakenteellista työttömyyttä ja alentanut mahdollisuuksia löytää työpaikka edes suhdannetilanteen kohentuessa.

Vaikka suhdannetilanne on kohentunut, pidemmän aikavälin kasvunäkymät pysyvät vaisuina. Vuoden 2017 pyrähdysen jälkeen kasvun odotetaan yleisesti hidastuvan, ja keskipitkällä aikavälillä kasvu jää 1—1,5 prosentin tuntumaan. Tämä on kaukana niistä lukemista, joihin ennen finanssikriisiä oli totuttu.

Julkisen talouden tila pysyy heikkona, eikä parantunut suhdannetilanne tuo siihen oleellista korjausta. Hallitus ei tule saavuttamaan keskeisiä julkisen talouden tavoitteitaan. Julkinen velkaantumisen ei taitu hallituskauden loppuun mennessä, eikä lisävelanotto lopu vuonna 2021. Hallitus ei tule saavuttamaan myöskään julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusasematavoitettaan, 0,5 prosentin rakenteellista alijäämää, vuoteen 2019 mennessä.

Talouskasvu ei yksin korjaa julkisen talouden tilannetta. Kaikkein tehokkain keino julkisen talouden kohentamiseksi on työllisyysasteen nostaminen. Yhden prosenttiyksikön nousu työllisyysasteessa parantaa julkisen talouden tasapainoa noin 800 miljoonaa euroa.

Tässä tilanteessa talouspolitiikan päähuomion tulisi olla kahdessa asiassa: työllisyyden vahvistamisessa ja pitkän aikavälin kasvun edellytysten vahvistamisessa. Työllisyyden merkittävä paraneminen edellyttää työllisyyttä tukevia rakenneuudistuksia ja tehokkaampaa aktiivista työvoimapolitiikkaa. Kasvun edellytysten vahvistaminen edellyttää erityisesti panostuksia koulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen, toimivaan infrastruktuuriin ja asuntorakentamiseen sekä aktiivista elinkeinopolitiikkaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Kaikki uudistukset on toteutettava oikeudenmukaisella tavalla niin, että ne vahvistavat ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa, vähentävät turvattomuutta ja epävarmuutta ja luovat uskoa tulevaan. Kaikki on pidettävä mukana.

Hallituksen talouspolitiikka on ponnetonta

Hallituksen talouspolitiikan suurin heikkous on se, että se laiminlyö kasvun ja työllisyyden vahvistamisen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Parantunut suhdannetilanne ei korjaa Suomen talouden pitkän aikavälin ongelmia. Julkisen talouden suunnitelmasta huokuu huoli kansantalouden ja julkisen talouden kehitysnäkymistä, mutta talouspolitiikka ei kykene uskottavasti vastaamaan näihin huoliin. Julkisen talouden suunnitelman uudet päätökset eivät muuta tätä kokonaiskuvaa.

Työllisyystavoitteeseen pääseminen edellyttäisi selvästi aktiivisempaa politiikkaa, jolla puututaan korkeaan työttömyyteen vahvemmin tässä ja nyt. Lisäksi tulisi tehdä työllisyyttä ja kasvua tukevia rakenneuudistuksia oikeudenmukaisella ja eriarvoisuutta vähentävällä tavalla. Nyt hallitus on jäänyt tumput suorina odottamaan tilanteen automaattista korjaantumista.

Talouden kasvu perustuu Suomessa ennen kaikkea tuottavuuden kasvuun, ja sen ytimessä on korkea osaaminen. Julkisen talouden suunnitelmassa päätetyt panostukset koulutukseen ja tutkimukseen tulevat tarpeen, mutta ne ovat määräraikaisia ja aivan eri mittaluokkaa kuin samoihin kohteisiin tehdyt pysyvät leikkaukset. Hallituksen päättämät lisäpanostukset eivät käänneä koko kansantalouden tutkimus- ja kehitysmenojen laskevaa trendiä. Tämän kehityksen kääntäminen olisi tulevaisuuden kasvun edellytysten vahvistamisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Määräraikaisten ja korvamerkittyjen panosten sijaan pitkällä aikavälillä suurin merkitys on vakaalla, riittävällä ja ennakoitavalla perusrahoituksella.

Leikkauslinja syö tulevaisuutta

On virhe, ettei vahingollisimpien leikkauksien välttämiseksi olla valmiita etsimään keinoja oikeudenmukaiseen ja kasvun kannalta vähemmän haitalliseen sopeuttamiseen. Hallituksen tekemät leikkaukset eivät juuri lisää työllisyyttä, jolloin niiden vaikutukset näkyvät lähinnä vaikeassa asemassa olevien ihmisten toimeentulon ja palvelujen heikentymisenä. Oikeudenmukaisempia vaihtoehtoja on olemassa.

Hallitus on tietoisesti jättänyt verotuksen pois julkisen talouden tasapainottamisen keinovalikoimasta. Tämä valinta on saanut perusteltua kritiikkiä esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvostolta. Hallituksen valintojen seurauksena on käymässä niin, että kokonaisveroasteen arvioidaan alenevan noin 1,5 prosenttiyksikköä vuodesta 2015 vuoteen 2019. Mikäli verotus olisi julkisen talouden tasapainottamisen työkalupakissa mukana, kipeimmät ja haitallisimmat leikkaukset voitaisiin jättää tekemättä.

Pahimmin kasvun edellytyksiä syövät leikkaukset koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Pienistä väliaikaisista lisäyksistä huolimatta hallituskauden aikana näille sektoreille kohdenetetut pysyvät säästöt jäävät massiivisiksi. Säästöt vaarantavat vakavalla tavalla yhteiskunnan

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

kyvyn vastata rakennemuutokseen, väestön koulutustason nostamiseen ja uudelleen kouluttautumiseen.

Hallitus on jo aiemmin tällä kaudella leikannut merkittävästi pienituloisten ihmisten ostovoimaa heikentämällä mm. työttömyysturvaa, asumistukea, lääke- ym. sairausvakuutuskorvauksia ja sairauspäivärahoja. Sama leikkauslinja jatkuu myös tulevilla julkisen talouden suunnitelman kaudella. Uusia leikkauksia on tulossa asumistukeen ja työttömyysturvaan.

Kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksikorotuksien jäädyttäminen ja etuuksiin kohdennettu 0,85 prosentin alentaminen merkitsevät yhdessä noin 2 prosentin ostovoiman leikkausta perusturvaan kuluvana vuonna. Vuosina 2016 ja 2017 tehdyt lainsäädännön muutokset lisäsivät pienituloisuusastetta noin 0,6 prosenttiyksikköä, ja on odotettavissa, että pienituloisuusaste kasvaa myös vuosina 2018 ja 2019. Vuodesta 2015 vuoteen 2019 asti kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien ostovoima heikkenee yhteensä noin 5 prosenttia. Vuodesta 2017 vuoteen 2019 näiden etuuksien ostovoima heikkenee noin 2,6 prosenttia.

Hallitus aikoo nyt leikata asumistukea palauttamalla tukeen jo kertaalleen huonosti toimivana poistetun neliövuokraton ja sitomalla asumistuen tarkistukset jatkossa elinkustannusindeksiin vuokraindeksiin sijaan. Hallitus on markkinoinut asumistuen leikkauksia kannustinloukkuja vähentävänä toimenä, mutta todellisuudessa vaikutukset kannustimiin ovat jopa negatiivisia. Julkisen talouden suunnitelmassa on arvioitu, että asumistuen leikkauksesta yli puolet tulee maksettavaksi toimeentulotukena. Toimeentulotukiriippuvuuden kasvu heikentää kannustimia.

Neliövuokraleikkurin palautus ja asumistuen indeksimuutokset on todettu tehottomiksi keinoiksi vuokrien nousun hillitsemisessä. Vuokrat määräytyvät kysynnän ja tarjonnan mukaan, ja ne nousevat näistä muutoksista huolimatta. Esimerkiksi yleisen asumistuen enimmäisvuokria säätelevä indeksi on ollut useana vuonna jäädytettynä, ja vuokrat ovat nousseet tästä huolimatta. Eniten asumistuen leikkauksesta kärsivät näin ollen kireiden asuntomarkkinoiden alueella asuvat pienituloiset ihmiset. Ainoa kestävä keino vaikuttaa asumisen hintaan on lisätä asuntojen ja erityisesti kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamista.

Hallitus jatkaa myös työttömien kurittamislinjalla. Normien purku ei koske työttömiä. Työttömyysturvaa uudistetaan ottamalla käyttöön aktiivimalli, jonka myötä työttömyyden jatkuessa yli 3 kuukautta työttömyysturvaan tulee kuukausittainen omavastuupäivä, jonka voi välttää olemalla aktiivinen. Aktivointi sinänsä on hyvä asia, mutta mikäli malli ei huomioi työttömien erilaisia tilanteita ja toimintakykyä, se johtaa tilanteeseen, jossa juuri heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tukea leikataan. Malli saattaa johtaa syrjäytymiseen ja syventää sitä. Malli voi myös pudottaa ihmisiä toimeentulotuella sekä kannustin- ja byrokratialoukkuihin. Tämä ei paranna työllistymisen edellytyksiä eikä ihmisten hyvinvointia.

Sote- ja maakuntauudistus sisältävät valtavia riskejä

Hallitus on etenemässä vauhdilla sote- ja maakuntauudistuksessa, joka on yksi maamme historian suurimmista julkisen sektorin uudistuksista. Uudistuksen vaikutukset ja erityisesti sen riskit on sivuutettu huomattavan kevyesti julkisen talouden suunnitelmassa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Hallituksen suunnitteleman sote-uudistuksen ja erityisesti siihen liittyvän valinnanvapaus- ja pakkoyhtiöittämissmallin ohjausmekanismeihin sisältyy merkittäviä riskejä. Taloudelliset riskit liittyvät erityisesti kilpailun puutteeseen, perustason palveluntuottajien kustannusten ulkoistukseen maakunnalle, asiakkaiden valikointiin, palveluverkon hallintaan ja sote-integraation puutteelliseen toteutumiseen sekä markkinoiden hallitsemattomaan avaamiseen. Asiantuntijakuulemisissa on noussut laajasti esiin, että valitussa mallissa on vaarana kustannuskehityksen karkaaminen käsistä ja että julkisen sektorin mahdollisuus ohjata koko palvelukokonaisuutta on kaventumassa selvästi. Hallituksen asettaman 3 miljardin kustannusten nousun hillintätavoitteen saavuttamista pidetään yleisesti epärealistisena valitulla mallilla.

Samalla hallitus olisi rajoittamassa maakuntien ja siten sote-palvelujen rahoituksen kasvua suoraan lailla. Kun ilmeiset kustannuspaineet yhdistyvät rahoituksen rajoittamiseen lailla, on olemassa ilmeinen riski, että palvelujen määrää joudutaan tulevaisuudessa karsimaan tai palvelumaksuja joudutaan nostamaan merkittävästi.

Samalla on syntymässä riski, että maakuntien rahoitusmalli johtaa selvään rahoitusvajeeseen muissa kuin sote-palveluissa. Maakuntien rahoitus olisi muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yleiskatteista, eli valtiolta maakunnille siirtyvien tehtävien määrärahat siirtyisivät valtion budjetin erillisiltä momenteilta maakuntien yleiskatteiselle momentille. Sen myötä eduskunnan budjettilta supistuu valtiolta maakunnille siirtyvissä tehtävissä huomattavasti. Rahoitusvastuu säilyy valtiolla, mutta mahdollisuudet ohjata rahojen käyttöä poistuisivat. Sosiaali- ja terveystalouden kasvavien kustannusten paineissa on ilmeinen riski, että maakunnat käyttävät sosiaali- ja terveydenhuoltoon laskennallista rahoitusta enemmän resursseja, jolloin muihin kohteisiin jää vastavasti vähemmän rahaa.

Tällä on väliä erityisesti työvoimapolitiikan rahoituksessa: jatkossa valtiolla ei olisi työkalua, jolla se voisi vaikuttaa työvoimapolitiikkaan tosiasiallisesti käytettyihin määrärahoihin esimerkiksi suhdannetilanteen mukaan, koska niistä päättäisi maakunta. Kuitenkin työttömyyden kustannukset jäisivät jatkossakin pääosin valtion ja sosiaalivakuutuslaitosten maksettaviksi. Tässä on selvä epäsuhta, mikä heikentää mahdollisuuksia toteuttaa tehokasta ja tarkoituksenmukaista työllisyyspolitiikkaa tulevaisuudessa.

Tulevat rahoitusongelmat ovat ilmeisiä, ja tästä huolimatta hallitus päätyi leikkaamaan maakuntien rahoitusta ennen kuin ne on edes perustettu. Selonteossa esitetään 166 miljoonan euron leikkausta maakuntien valtionosuuksiin vuodelle 2020 eli uudistuksen kriittisessä käynnistysvaiheessa. Lisäksi on kyseenalaista, että hallitus toteuttaa julkisen talouden säästötavoitteita leikkaamalla organisaatioilta, joita ei vielä ole edes olemassa.

Mielestämme on välttämätöntä, että uudistus toteutetaan hallitusti ja vaiheittain niin, että ensin saatetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjäpohja kuntoon, tämän jälkeen päätetään rahoitusjärjestelmästä ja lopuksi lisätään valinnanvapautta niin, että kansalaisille turvataan yhdenvertaisesti laadukkaat ja oikea-aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Muissa kuin sote-palveluissa tulisi edetä vasta huolellisen harkinnan ja perusteellisen suunnittelun jälkeen. Vain näin muutosprosessi saadaan pidettyä hallittuna ja kansalaisille tärkeät palvelut turvattuina.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Talouspolitiikan suunta — työllisyyttä tukevat rakenneuudistukset ja tuottavuuskasvun vahvistaminen

Nykyisessä suhdannetilanteessa talouspolitiikan päähuomion on oltava työllisyyden kasvun vahvistamisessa ja pitkän aikavälin talouskasvun edellytysten vahvistamisessa. On tehtävä rakenneuudistuksia, jotka nostavat työllisyysastetta pohjoismaiselle tasolle oikeudenmukaisella ja eriarvoisuutta vähentävällä tavalla.

Pitkällä aikavälillä talouskasvu perustuu ennen kaikkea tuottavuuden kasvuun. Sen ytimessä ovat korkea osaaminen ja koulutettu väestö, riittävät tutkimus- ja tuotekehityspanostukset sekä aktiivinen, uusiutumista tukeva elinkeinopolitiikka.

SDP esittää seuraavaa:

1. Perhevapaat on uudistettava nyt.
2. Oppivelvollisuutta on pidennettävä ja nuorten kiinnittymistä työmarkkinoille vahvistettava.
3. Aktiivinen työvoimapolitiikka on uudistettava ja sen resursseja lisättävä.
4. Pitkäjänteinen maankäyttö-, liikenne- ja asuntopolitiikka tukee työllisyyttä ja tuottavuuskasvua.
5. Koulutus ja tutkimus vahvistavat tuottavuuden kasvun edellytyksiä.
6. Aktiivinen elinkeinopolitiikka tukee kasvun edellytyksiä.

Kaikki uudistukset on toteutettava oikeudenmukaisella tavalla niin, että ne vahvistavat ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa, vähentävät turvattomuutta ja epävarmuutta ja luovat uskoa tulevaan. Kaikki on pidettävä mukana.

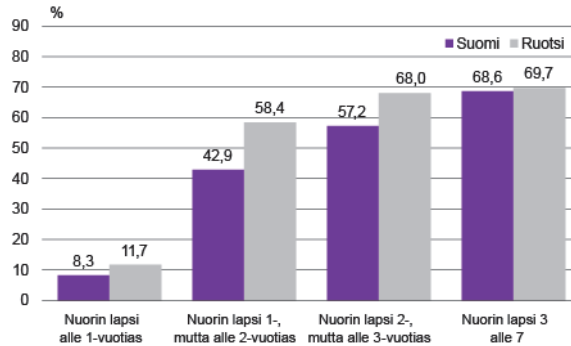
Perhevapaat on uudistettava nyt

SDP julkaisi maaliskuussa 2017 oman mallinsa perhevapaiden uudistamiseksi. Malli nojaa kolmeen periaatteeseen: joustavuuden lisäämiseen, naisten työmarkkina-aseman parantamiseen ja isien oikeuksien vahvistamiseen.

Suomessa äitien työssäoloasteet ovat selvästi alhaisemmat kuin Ruotsissa. Tässä on tärkeä työllisyyspotentiaali, jonka saaminen käyttöön parantaa naisten työmarkkina-asemaa yleisesti ja lisää tasa-arvoa työelämässä. Samalla julkinen talous vahvistuu työllisyysasteen noustessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp Vastalause 1 /sd

Kuva: Äitien työssäoloasteet ovat Suomessa selvästi alhaisemmat kuin Ruotsissa

Äitien työssäoloaste nuorimman lapsen iän mukaan Suomi ja Ruotsi (lähde: Anna Pärnänen ja Olga Kambur, Tieto ja trendit 25.4.2017)

SDP:n perhevapaamallissa kummallekin vanhemmalle taataan 3 kuukauden ansiosidonnainen vapaa. Sen lisäksi kuuden kuukauden osuus ansiosidonnaisesta vapaasta on mahdollista jakaa perheen itse valitsemalla tavalla vanhempien kesken. Lisäksi raskausrahalla taataan 28 päivän korotettu tuki heti syntymän yhteydessä. Jos työtuloja ei ole ollut, etuudet maksettaisiin vähimmäismääräisinä, kuten nykyisinkin. Näiden lisäksi molemmat vanhemmat saavat jaettavakseen haluamallaan tavalla vuoden verran euromääräistä vanhempainrahaa, jonka voi halutessaan myös puolittaa, jolloin sitä maksetaan vastaavasti pidempään.

Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen tukee työllisyyttä

Varhaiskasvatuksen maksujen alentaminen on julkisen talouden suunnitelman harvoja aidosti vaikuttavia uusia linjauksia. Nykyisellään varhaiskasvatuksen maksut alkavat nousta nopeasti jo kohtuullisen pienillä tuloilla. Tämä aiheuttaa monissa tilanteissa aitoja kannustinongelmia. Maksujen merkittävä alentaminen pienentää kannustinloukkuja ja tukee työssäkäyntiä, ja maksujen alentaminen on hyvin kustannustehokas tapa parantaa työn tekemisen kannusteita. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on myös vaikuttava investointi tulevaisuuteen. Varhaiskasvatus ehkäisee syrjäytymistä ja edistää myöhempää oppimista tehokkaasti. Siksi varhaiskasvatukseen osallistumista tulee Suomessa nostaa lähemmäs eurooppalaista ja erityisesti pohjoismaista tasoa.

Hallituksen päättämä malli varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta jää kuitenkin puolitiehen ja paikoin jopa kasvattaa päivähoitomaksujen kasvua tulojen noustessa, mikä nostaa efektiivisiä marginaaliveroasteita. Hallituksen mallissa maksuprosentit on yhtenäistetty niin, että prosentit nousevat kolmen hengen ja sitä suuremmissa perheissä, minkä myötä maksut nousisivat nykyistä nopeammin tulojen noustessa yli 0-maksuluokan rajan. Näin ollen mallia tulisi korjata niin, että maksuprosentit eivät missään tilanteessa nouse nykyisestä. Lisäksi ns. 0-maksuluokan rajaa olisi perusteltua nostaa hallituksen kaavailemaa enemmän, mikä poistaisi maksut useammalta perheeltä ja alentaisi maksuja laajemmin myös keskituloisilta perheiltä. Näin kannusteita saataisiin parannettua tehokkaammin.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

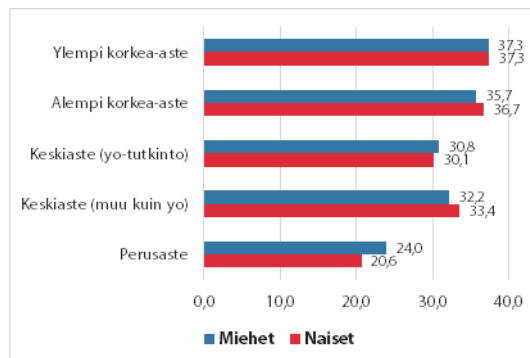
Oppivelvollisuutta on pidennettävä ja nuorten kiinnittymistä työmarkkinoille vahvistettava

Koulutuspolitiikka on tehokkainta työllisyyspolitiikkaa pitkällä aikavälillä. Läpi elämän jatkuva koulutus on paras vakuutus työmarkkinoiden riskejä vastaan ja tehokkain tapa parantaa työmarkkinoiden ammatillista ja alueellista kohtaantoa. Samalla koulutus on tehokkain keino syrjäytymistä ja eriarvoisuutta vastaan.

Talouden ja työmarkkinoiden rakennemuutos nostaa työelämän osaamisvaatimuksia. Viimeisten 30 vuoden aikana on kadonnut 600 000 sellaista työpaikkaa, johon riittää pelkkä perustason koulutus. Samalla korkea-asteen työpaikkojen määrä on kolminkertaistunut. Kehitys on jatkumassa vähintään samaa tahtia. Pohjimmiltaan kyse on positiivisesta muutoksesta: osaamistason nousu tarkoittaa korkeampaa tuottavuutta ja siten vahvempaa talouskasvua. On kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, että kaikki pysyvät kehityksessä mukana. Se edellyttää paljon koulutus-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikalta.

Koulutus on paitsi vakuutus työmarkkinoiden riskejä vastaan myös tehokas keino nostaa työllisyyttä. Siinä missä pelkän perusasteen suorittaneiden työllisyysaste on noin 40 prosenttia, korkeakoulutettujen työllisyysaste on yli 80 prosenttia ja keskiasteen tutkinnon suorittaneiden työllisyysaste on noin 70 prosenttia. Jos pelkän perusasteen suorittaneiden työllisyysaste olisi toisen asteen tutkinnon suorittaneiden tasolla, työllisyysaste olisi jo nyt yli 72 prosenttia. Myös erot työurien pituuksissa ovat eri koulutusasteilla selvät:

Kuva: Elinaikaisten työvuosien odotearvot sukupuolen ja koulutustason mukaan. Koulutuksen lisääminen on avain työllisyyden lisäämiseen.

Kuvan lähde: Pekka Myrskylä: "Katoavat työpaikat — työllisten määrän ja rakenteen kehitys Suomessa 1987—2017"

Väestön koulutustaso on noussut Suomessa aivan viime aikoihin saakka, mutta nyt koulutustason nousu on pysähtymässä. Joka vuosi noin 10 000 nuorta jää yhä pelkän peruskoulun varaan. Pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevien on tulevaisuudessa yhä vaikeampaa kiinnittyä työmarkkinoille. Siksi oppivelvollisuutta tulisi pidentää.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp Vastalause 1 /sd

Oppivelvollisuuden pidennys on tehokas ja pitkällä aikavälillä vaikuttava keino vahvistaa työllisyyttä. Sen lisäksi se olisi tehokas keino syrjäytymistä ja eriarvoisuutta vastaan.

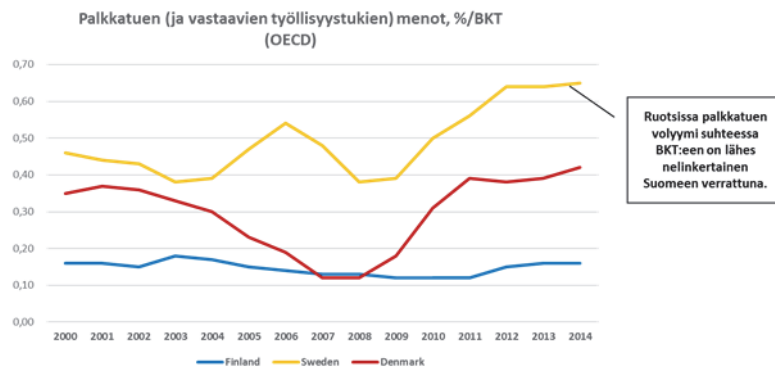
Oppivelvollisuuden pidentämisen ohella työllisyysasteen nostamiseksi tarvitaan muita toimia nuorten työmarkkinoille kiinnittymisen helpottamiseksi ja aikuisten osaamistason nostamiseksi.

Edellisellä hallituskaudella Suomeen luotiin nuorisotakuu, jonka toteuttamiseen varattiin 60 miljoonaa euroa joka vuosi. Lisäksi panostettiin nuorten aikuisten osaamishjelmaan. Nykyisen hallituksen aikana määrärahat on leikattu lähes kokonaan pois. Nuorisotakuun rahoitus tulee pelastaa ja samalla nuorisotakuu tulee uudistaa entistä paremmin nuoria tavoittavaksi. SDP esitti talvella 2017 oman mallinsa nuorisotakuun uudistamiseksi. SDP:n nuorisotakuumalli perustuu yhdeksään pilariin: varhaiskasvatukseen, koulutustakuuseen, Ohjaamo-hankkeen vakiinnuttamiseen ja etsivään nuorisotyöhön, työpajatoimintaan, nuorten aikuisten osaamishjelmaan, ammatilliseen kuntoutukseen, koordinoituun tukeen elämän nivelvaiheissa ja työllisyyttä edistäviin toimiin.

Työvoimapolitiikka on uudistettava

Työttömyys on yhä liian korkealla tasolla. Suomella ei ole varaa nykyiseen nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyteen. Aktiivisella työvoimapolitiikalla ehkäistään eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä huolehditaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestokyvystä.

Tehokas puuttuminen työttömyysjaksoihin edellyttää riittäviä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja. Suomessa resurssit ovat ala-arvoisella tasolla esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna, mikä heikentää aktiivisen työvoimapolitiikan vaikuttavuutta oleellisesti.

Siinä missä muissa Pohjoismaissa panostetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, Suomessa rahaa kuluu enemmän passiivisiin etuuksiin. Helpoin tapa lisätä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja olisi käyttää nykyisiä passiivietuusmenoja laajemmin esimerkiksi palkkatuen rahoitukseen. Kyseeseen tulisi SDP:n jo aiemmin esittämän Rinteen mallin mukaisen työllistymisasetelin käyttöönotto.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Paikalliset olosuhteet tunnetaan parhaiten kunnissa. SDP esittää kunnille nykyistä laajempaa roolia kasvupalveluissa ja erityisesti työllisyyden hoidossa. Kunnille on taattava laaja autonomia järjestää kasvupalvelut haluamallaan tavalla ja myös tuottaa niitä itse soveltuvien osin. Paikalliset toimijat on vapautettava jatkamaan erinomaisia tuloksia tuottaneita kunnallisia kokeiluja. Pienemmille kunnille luodaan joustava, keskinäiseen sopimiseen perustuva malli. Työllisyyden edistäminen nostetaan SDP:n mallissa yhdeksi kunnan keskeisimmistä tehtävistä.

SDP esittää, että hallituksen suunnittelema palvelujen pakkoyhtiöittämisestä luovutaan ja julkinen palveluiden tuotanto turvataan. Tarpeen mukaan hyödynnetään yksityisiä yrityksiä ja kolmannen sektorin toimijoita. Palveluita yksityiseltä tai kolmannelta sektorilta hankittaessa rahoituksen perusteena tulee olla tavoitteiden saavuttaminen. Yleisten raamien sisällä tulee olla vapaus kokeilla erilaisia rahoitusmalleja yksityisille tuottajille ja nykyistä väljempi säätely.

SDP:n mallissa valtion rahoitus kasvu- ja työvoimapalveluille säilyy korvamerkittynä mahdollistaen valtakunnallisen ohjauksen ja suhdanteita tasaavan politiikan. Murros on paljon hallituksen kaavailemaa pienempi ja on toteutettavissa vaiheittain niin, että suurien häiriöiden riski minimoidaan.

Pitkäjänteinen maankäyttö-, liikenne- ja asuntopolitiikka tukee työllisyyttä ja tuottavuuskasvua

Kohtuuhintainen asuminen kuuluu kaikille. Tärkein keino sen saavuttamiseksi on kaavoituksen ja siten rakentamisen lisääminen. Asumisen ja liikenteen pullonkaulat tulee purkaa ja taata riittävä asuntotuotanto erityisesti kasvukeskuksissa. Asuntopolitiikka on myös kasvu- ja työllisyyspolitiikkaa, sillä riittävä edullisten asuntojen tarjonta edistää työvoiman liikkuvuutta ja työllistymistä ja näin talouskasvua. Työmatkaliikenteen sujuvoittamisen julkista liikennettä kehittämällä on oltava keinovalikoimassa vahvasti mukana, sillä näin työssäkäyntialueet laajenevat. Tämä helpottaa asuntotuotannon paineita etenkin pääkaupunkiseudulla ja tukee ilmastotavoitteiden toteutumista.

Maankäyttö- ja infrapolitiikka tulee kytkeä kiinteästi yhteen

Yhä suurempi osa ihmisistä asuu kaupungeissa. Kaupunkien kasvua ei pidä rajoittaa, vaan luoda sille kestävä edellytykset. Kaupunkialueiden rooli talouden ja tuottavuuden kasvun vetureina tulee tunnustaa vahvemmin ja kaupunkipolitiikkaa vahvistaa. Kasvukeskuksissa asumisen korkean hinnan suurin syy on se, että asuntoja on liian vähän. Rakentamisen lisääminen on kestävin keino alentaa asumisen hintaa. Rakentamista saadaan lisää, kun tonttimaata kaavoitetaan riittävästi. Valtio voi vaikuttaa asuntokaavoituksen määrään erityisesti MAL-sopimusten kautta.

SDP:n visiossa asunto- ja liikennepolitiikka sidotaan tiiviimmin yhteen, välineinä erityisesti MAL-sopimukset. Maankäytön strategista suunnittelua vahvistetaan kaupunkialueilla niin, että rakennus- ja infrahankkeita voidaan suunnitella kokonaisvaltaisesti kuntarajojen sitä häiritsemättä. Valtio sitoutuu pitkäjänteisesti rahoittamaan liikennehankkeita, jotka vauhdittavat asuntorakentamista. Erityinen huomio on raidehankkeissa. Vastineeksi kunnat sitoutuvat lisäämään asuntokaavoituksen määrää. Kun valtio edellyttää tonttitarjonnan lisäämistä, kuntien tulee edellyttää rakennuttajilta enemmän kohtuuhintaista asuntotuotantoa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Infra- ja asuntopolitiikan aikajännettä pidennetään. Valtio laatii 12 vuoden infraohjelman, jonka osana sitoudutaan kaupunkiseutujen liikenneinvestointeihin. Ohjelmaa tarkistetaan jokaisen vaalikauden alussa. Ohjelman painopisteet ovat asuntotuotantoa generoivissa kaupunkien sisäisissä yhteyksissä, kaupunkiseutujen välisissä yhteyksissä, elinkeinoelämän logistiikkaketjuissa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Ohjelman vahvana painopisteenä tulee olla kävelyn ja pyöräilyn edistäminen sekä läpileikkaavana teemana ilmastotavoitteiden saavuttaminen. Hankkeiden rahoitus järjestetään niin, että ne saadaan liikkeelle viivytyksettä. Poliittikka on johdonmukaista, ja valtio on sopimuskumppanina uskottava.

Kunnissa tulee tehdä pitkäjänteistä maa- ja kaavoituspolitiikkaa ja varmistaa se, että kunnilla on tarpeeksi omia rakentamiskelpoisia tontteja kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle vähintään viiden seuraavan vuoden tarpeisiin. MAL-sopimusten sitovuutta vahvistetaan, ja niitä laajennetaan uusille kaupunkiseuduille.

Kasvukeskusten asumisen hintapaineita puretaan myös työmatkaliikennettä sujuvoittamalla tiennetyin vuorovälein ja uusien reitein. Näin työssä käynti onnistuu kauempaakin ja alueelliset muuttopaineet voivat pienentyä. Tämä edellyttää erityisesti toimivia raideliikenneyhteyksiä taajamien välillä. Kauaskantoiset ja viisaat liikennehankkeet ovat myös ilmastopolitiikkaa. Olenaisista on ennakoita liikkumisen tarpeet hyvin, sillä infraratkaisuilla betonoidaan liikkuminen vuosikymmeniksi eteenpäin.

Kaavoituksen ja maankäytön ohjauksen yhteys tuottavuuteen ja taloudellisen kasvun edellytysten luomiseen on tunnistettava nykyistä paremmin. Rakentamatta jättämisen kustannuksia tulisi arvioida aina maankäytönsuunnittelun yhteydessä. Tulisi läpinäkyvästi arvioida, mitä kustannuksia aiheutuu, jos esimerkiksi uutta asuinalueita ei rakenneta tai sinne muodostuu yksipuolinen asuntorakenne.

Korkotuen kehittäminen

Pitkäjänteisen ja kohtuuhintaisen, ARA-tuotannon edellytyksiä on parannettava. ARA-tuotannon tavoitteeksi on otettava 40 % asuntotuotannosta kasvukeskuksissa. Kunnille luodaan kannustimena kohdennettu kunnallistekninen infra-avustus ARA-tonttien kaavoittamiseen.

Uudistetaan 40 vuoden korkotuki asettamalla omavastuukorot kilpailukykyiselle tasolle, mikä tuottaa aidon tukielementin markkinakorkoihin verrattuna, pidentämällä korkotuen kesto koko laina-ajalle (40 v) ja saattamalla lyhennysohjelma etupainotteisemmaksi.

Asunnottomuus poistetaan

Suomi on onnistunut hyvin asunnottomuuden hoitamisessa, mutta tavoitteena tulee olla asunnottomuuden kitkeminen Suomesta kokonaan. Jokaisella on oikeus asuntoon. Työtä asunnottomuuden vähentämiseksi on jatkettava sinnikkäästi. Asunnottomuutta ehkäistään parhaiten ennakoivalla sosiaalityöllä, asumisneuvonnalla sekä kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon riittävällä määrällä.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Lähiöiden kehittämistä ja energiatehokkuuden nostamista on jatkettava

Suurin potentiaali rakennusten energiatehokkuuden nostamisessa liittyy korjausrakentamiseen. 1960- ja 70-luvun lähiöt ovat tulleet korjausikään, ja korjauksia on tehtävä sekä asumismukavuuden että ilmastopolitiikan nimissä kunnianhimoisesti. Lähiöiden kehittäminen otetaan jälleen vahvasti asuntopolitiikan agendalle. Laaditaan lähiöiden kehittämisen ohjelma, jossa tarkastellaan lähiöiden kehittämistä korjaamisen, rakentamisen, palveluiden ja turvallisuuden näkökulmasta. Kehittämishjelmalle turvataan riittävä rahoitus.

Liikennepolitiikka tarvitsee pitkäjänteisyyttä

Suomessa tarvitaan pitkän aikavälin infraohjelma ohjaamaan ja luomaan näkymää väyläverkon kehittämiseen. Ohjelma tulisi laatia parlamentaarisesti yli vaalikausien 12 vuodeksi kerrallaan. Tarvittavat välitösmennykset hoidettaisiin 4 vuoden välein selontekokäsittelyllä, josta nyt valitettavasti on luovuttu hallitusohjelmassa. Pitkäjänteinen suunnittelu mahdollistaa paremman reagoitakyvyn EU:n TEN-T-ohjelmakausiin. Tällä hetkellä EU-rahoitus on laiminlyöty täysin, kun uusia hankkeita ei ole edes valmistelussa.

Liikenneväyläpolitiikkaa tulisi ohjata elinkeinoelämän kuljetustarpeet maan sisällä sekä tarvittavat kansainväliset yhteydet huomioiden sekä lisäksi huomioiden kaupunkien väliset nopeat yhteydet. Pendelöinnin helpottaminen ja ajankäytön tehostaminen ovat tulevaisuuden väyläpolitiikkaa. Kaupunkien sisäisten yhteyksien kehittäminen tulee kytkeä yhteen asunto- ja maankäyttöpöpolitiikan kanssa MAL-ratkaisuissa.

Hallituksen korjausvelan kärkihanketta vaivaa tempoilevaa ajoitus, kun suuri osa rahoituksesta kohdistuu vuodelle 2018. Tilanne paheni, kun kuluvan vuoden talousarviosta lykättiin 100 miljoonaa euroa kärkihankerahoitusta seuraavalle vuodelle vastoin edellisen kehyksen linjausta. Hetkellisesti korjausvelkarahoitus tulee nousemaan, ja epätasainen rahoitus tulee pahimmillaan kuumentamaan maanrakennuksen markkinoita ja nostamaan hintoja. Hallituskauden lopussa perusväylänpidon rahoitus laskee takaisin entiselle tasolle korjausvelkarahoituksen päätyttyä.

Uudet, ilmoitetut väylähankkeet ovat hyviä ja kannatettavia. Kuitenkin uusista hankkeista on tällä hallituskaudella leikattu niin paljon verrattuna muutamaankin aikaisempaan hallitukseen, etteivät hyvätäkään hankkeet ole kokonaisuudessaan kuin kosmetiikkaa kehyksen liikkumavaran ollessa jo käytetty. Tämän hallituksen uudet väylähankkeet tulevat jäämään alle puoleen edeltäjistään, ja investointisummaa ollaan siirtämässä seuraavien hallitusten vastuulle.

Koulutus ja tutkimus vahvistavat työllisyyden ja tuottavuuden kasvun edellytyksiä

Suomen menestys rakentuu koulutuksen, tutkimuksen, osaamisen ja uusien innovaatioiden varaan. Sosialidemokraatit haluavat tehdä merkittäviä panostuksia koulutuksen ja tutkimuksen resursseihin hallitusvastuussa toimiessaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Käännetään koulutustaso nousuun ja palautetaan koulutuksen tasa-arvo

Koulutustason ja oppimistuloksien lasku on pysäytettävä määrätietoisella politiikalla. Tarvitaan visio siitä, miten koko väestön osaamiseen satsaamalla luodaan edellytyksiä uusille työpaikoille ja kasvua tukeville innovaatioille. Sosialidemokraatit korostavat, että koulutuksen vahvistamisen on kohdennuttava siten, että siitä pääsevät osallisiksi mahdollisimman monet.

Sosialidemokraatit esittävät, että ryhdytään valmistelemaan parlamentaarisenä työnä useamman vaalikauden mittaista tiekarttaa koko väestön osaamis- ja koulutustason nostamiseksi.

Oppioikeutta tulee pidentää nostamalla oppivelvollisuuskäytäntöä ja takaamalla kaikille nuorille maksuton toisen asteen tutkinto.

Ammattikorke- ja yliopistokoulutuksen tarjontaa on laajennettava, jotta nuoret pääsevät nykyistä nopeammin opiskelemaan ja Suomen koulutustaso kääntyisi uudestaan nousuun. Nuorisoikäluokan korkeakoulututkinnon suorittamistavoitetta tulee nostaa 42 prosentista 50 prosenttiin 2020-luvun aikana.

Aikuisten osaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen on panostettava. Erityisinä kohderyhminä ovat matalasti koulutetut, maahanmuuttajat sekä ikääntyvät työntekijät. Demokratiakasvatusta on vahvistettava kaikilla koulutusasteilla.

Homekoulut ja muut julkiset rakennukset on saatava kuntoon

Sadattuhannet suomalaiset altistuvat homeen aiheuttamille terveysongelmille kouluissa, päiväkodeissa, työpaikoilla ja muissa julkisissa rakennuksissa.

Meidän on suojeltava lapsiamme kosteusongelmien aiheuttamilta terveyshaitoilta. Emme voi vaatia kasvattajia työskentelemään ala-arvoisissa tiloissa. Piittaamattomuus ei saa jatkua. Sisäilmaongelmista kärsivät koulut, päiväkodit, kirjastot, sairaalat ja muut julkiset rakennukset on saatava kuntoon aloittamalla mittava saneerausohjelma.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen positiiviset vaikutukset yksilön kehitykselle, koulumenestykselle sekä myöhemmin yhteiskuntaan kiinnittymiselle ovat kiistattomat. Päiväkodeissa tehtävä kasvatustyö silottaa lapsen koulutietä, ja siksi sosialidemokraatit pitävät varhaiskasvatusta kiinteänä osana koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatukselle tulee laatia laatukriteerit, jotta varhaiskasvatuksen tasainen laatu voidaan turvata jokaisessa päivähoidon yksikössä.

Lasten ja aikuisten suhdeluvun tulee mahdollistaa laadukas ja riittävän yksilöllinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Tavoitteena on ryhmäkokojen pienentäminen. Hallituksen tekemät säästöt ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoitukset perutaan.

Lastentarhanopettajien koulutusta on lisättävä korkeakouluissa, jotta turvataan riittävä pedagoginen osaaminen varhaiskasvatuksessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Varhaiskasvatukseen osallistuminen pitää nostaa eurooppalaiselle tasolle Suomessa. Kaikille lapsille on taattava oikeus maksuttomaan varhaiskasvatukseen pitkällä aikavälillä.

Pitkän aikavälin tavoitteena on varhaiskasvatuksen maksuttomuus.

Perusopetus

Sosialidemokraatit haluavat vahvistaa peruskoulun alkuperäistä tavoitetta: olla kaikkialla laadukas ja hyvä koulu, sivistyskoulu ja tulevaisuuskoulu alueen lapsille ja nuorille. Tavoitteena on se, että kaikissa kouluissa ympäri Suomen on mahdollisuus monipuolisesti valinnaisaineisiin sekä kerho- ja harrastustoimintaan. Toisissa kouluissa on paljon enemmän tukea tarvitsevia oppilaita kuin toisissa. Haasteellisempien alueiden kouluja tulee tukea erillisillä avustuksilla lähikoulupeeriaatteen vahvistamiseksi. Kaikkien oppilaiden tulee saada tarvitsemaansa tukea, oli sitten kyse yleisestä, tehostetusta tai erityisestä tuesta.

Käynnistetään perusopetuslain parlamentaarinen kokonaisuudistus jatkoksi perusopetuksen uudistamiselle.

Perusopetukselle tulee määritellä uudet laatuksiteerit ja tarkastella samassa yhteydessä kuntien kasvaneita eroja perusopetuksen vuosittaisissa tuntimäärissä. (Koordinoidaan valtakunnallisesti etäopetuksen kehittämistä ja tarjontaa siten, että etäopetusta voitaisiin hyödyntää erityisesti pienen syntyvyyden kunnissa, syrjäseuduilla ja sairaalakouluissa.)

Jokaiselle tukea oppimisessa tarvitsevalle oppilaalle on annettava perusopetuslain edellyttämää tuki- ja /tai erityisopetusta.

Toimintaympäristöltään haasteellisten koulujen tukemista pitää jatkaa ja perusopetuksen laatua kehittää eri keinoin. Hallituksen leikkaamat perusopetuksen laaturahat sekä ryhmäkokojen pienentämiseen ja tasa-arvon edistämiseen tarkoitetut rahat on palautettava.

Koulupäivän mielekkyyttä lisätään uudistamalla koulupäivän rakennetta ja toimintakulttuuria joustava koulupäivä -mallin mukaisesti.

Toinen aste

Sosialidemokraattien mielestä jokainen nuori tarvitsee riittävät tiedot ja taidot muuttuvassa maailmassa pärjäämiseen. Kyse on ennen kaikkea mahdollisuudesta työelämässä menestymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Tällä hetkellä toisen asteen koulutuksesta syrjäytyminen ennustaa korkeasti koulutettuihin verrattuna heikompaan terveydentilaa, useampia työttömyysjaksoja sekä merkittävästi lyhyempää työuraa. Tämä kehitys saattaa edelleen voimistua työelämän osaamisvaatimusten kasvun myötä.

Sosialidemokraatit tavoittelevat koulutustakuuta, jonka mukaisesti jokaiselle perusasteen päättävälle taataan opiskelupaikka toisella asteella. Perusasteen päättävien paikka ei ole kotona syrjäytyneenä tai työpaikalla puutteellisten tietojen ja taitojen varassa. Niille peruskoulunsa päättävälle,

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

joilla ei ole edellytyksiä siirtyä suoraan toisen asteen tutkintoa suorittamaan, varataan paikka ammatilliseen koulutukseen tai lukioon valmistavasta koulutuksesta, työpajoista tai kymppiluokalta.

Oppivelvollisuusikää pidennetään niin, että jokainen perusasteen päättävä jatkaa opiskelua toisella asteella tai toisen asteen opintoihin valmistavassa koulutuksessa. Tavoitteena tulee olla pohjakoulutus, joka antaa edellytykset työmarkkinoille sekä elinikäiseen oppimiseen.

Perusopetukseen kehitetään varhaisen tukemisen toimintamalli, jossa tunnistetaan syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Nuorelle annetaan moniammatillista tukea opinnoissa etenemiseen sekä perusopetuksen jälkeiseen aikaan tähtävää opintojen ohjausta tehostetusti.

Toisen asteen saavutettavuuteen on panostettava. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä on tiivistettävä. Kaksoistutkintojen suorittaminen turvataan. Toisen asteen koulutuksen tulee olla maksutonta.

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutuksen tarpeet ovat lähes rajattomat, mutta resurssit ovat rajalliset. Siksi julkisesti tuetun aikuiskoulutuksen on keskityttävä koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen ja työelämän murrostilanteissa pärjäämiseen. Osaaminen luo yhteiskunnallista osallisuutta ja parantaa elämänlaatua monin tavoin, ja tästä syystä elinikäisen oppimisen on oltava kaikkien oikeus. Aikuiskoulutusjärjestelmää on kehitettävä tämän tavoitteen toteuttamiseksi.

Tavoitteena on koko työikäisen väestön osaamistason nostaminen. Aikuiskoulutuksen resursseja suunnataan kohderyhmille, jotka ovat nykyisin aliedustettuina koulutuksessa, ja laaditaan tähän soveltuvia ohjelmia. Erityisesti nuorten aikuisten osaamisohjelmaa on vahvistettava.

Työssäkäyvien mahdollisuuksia päästä pidempikestoiseen koulutukseen työuran aikana on parannettava. Valtion on sitouduttava uudelleen aikuiskoulutustuen kehittämiseen ja rahoittamiseen.

Koulutus otetaan aktiivisen työvoimapolitiikan keskiöön. Omaehtoinen kouluttautuminen työttömyysetuudella on vapautettava TE-toimistojen tarvearvioinnista.

Vapaa sivistystyö tunnustetaan osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää, ja sen kansalliseksi tavoitteeksi asetetaan aikuisväestön elinikäisen oppimisen edellytysten ja perustaitojen parantaminen.

Luodaan kansalaisen osaamisportfolio, johon kirjataan suoritettut tutkinnot ja opintokokonaisuudet sekä myös muualta hankittu osaaminen.

Korkeakoulutus

Nuoret opiskelijat tekevät paljon töitä opintojensa ja toimeentulonsa eteen rakentaakseen omaa tulevaisuuttaan ja tätä yhteiskuntaa. Maksuttomalla koulutuksella, opintojen taloudellisella tukemisella ja fiksuilla opintojärjestelyillä tuemme kaikista taustoista tulevien opiskelijoiden mahdol-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

lisuuksia suorittaa korkeakouluopintoja. Koulutuspolitiikalla tulee turvata kaikkien mahdollisuudet taustasta huolimatta päästä korkeimman opetuksen piiriin.

Korkeakoululaitoksemme on tutkimus-, koulutus- ja innovaatiojärjestelmämme perusta, joka on mahdollistanut hyvinvoinnin ja tasa-arvon rakentamisen. Nyt käynnissä olevan taloustaantumana aikana on kuitenkin myös korkeakouluilta leikattu ennätysellisen paljon. Sosialidemokraattien johdolla tämä kurjistaminen lopetetaan, sillä Suomi voi menestyä vain korkealla osaamisella.

Opintoihin pääsyä ja opintojen etenemistä on helpotettava monin eri keinoin. Valintajärjestelmien päällekkäisyyksiä on purettava ja vähennettävä hakukohteiden määrää. Turhat siltaopinnot on poistettava korkeakoulujen välillä siirtyviltä. On luotava joustavia opintopolkuja ja turvattava tukipalvelut niille opiskelijoille, joilla opintosuorituksia ei kerry. Opiskelijasumaa on purettava lisäämällä aloituspaikkojen määrää määräaikaaisesti.

Jokainen toisen asteen koulutuksen suorittanut, joka pyrkii korkeakoulutukseen, saa joko opiskelupaikan tai mahdollisuuden osallistua valmentavaan koulutukseen, jossa valmiudet korkeakouluopintoihin paranevat.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön esteet on poistettava ja mahdollistettava myös fuusio, jossa yhdessä korkeakoulussa voisi suorittaa niin ammatillisia kuin akateemisiakin korkeakoulututkintoja.

Autonomisten korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä ja yhteistyötä toiminnallisista ja sisällöllisistä tavoitteista lähtien on tuettava siten, että kullakin alueella voidaan toteuttaa korkeakoulutusta parhaiten sopivalla tavalla. Jokaisessa maakunnassa tulee olla korkeakoulu, mikä tukee myös alueen kehittämistä.

Savonlinnan OKL:n lakkauttamisen johdosta Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kehittämistä tulee tukea riittävällä tasolla.

Suomelle tulee tehdä tiedestrategia tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän uudistamiseksi.

Ammattikorkeakouluilla on tutkimuksen näkökulmasta tärkeä rooli. Soveltavan tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan vaikuttavuutta on vahvistettava kehittämällä joustavia toimintamalleja erityisesti pk-yritysten tarpeisiin. Ammattikorkeakoulujen yrityskehittämöitä kehitetään.

Korkeakoulujen rahoitus on turvattava.

Aktiivinen elinkeinopolitiikka luo edellytyksiä tuottavuuden kasvulle

Hallituksen olisi pitänyt panostaa enemmän uuden ajan kansalliseen elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaan, jossa valtiolla on vahva rooli strategisten tavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa. Lähtökohdana pitäisi olla uuden kasvun luominen ja viennin perustan laajentaminen sekä viennin menestyminen. Valtiovallan on osoitettava kasvun ja työllisyyden luomisessa nykyistä enemmän määrätietoisuutta ja johtajuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Viennin hartioita tulisi leventää niin teollisuuden toimialoilla kuin laajemminkin palveluviennin ja luovien liiketoimintamallien kautta. Viennin vahvistamiseksi olisi selvitettävä uuden valtion erityistehtävayhtiön tai muun yhteisön perustamista. Tämän yhtiön keskeinen tehtävä olisi tukea pienten ja keskisuurten kasvuhakuisten yritysten vientitoimintaa muuttuvilla markkinoilla. Kyseinen uusi yhtiö toimisi eri alojen vientiyrityksiä yhteen tuovana jalustana mahdollistaen näin myös laajempien hankekokonaisuuksien tarjoamisen yksittäisten tuotteiden sijasta. Yhtiö koordinoisi julkisten rahoitusinstrumenttien kokonaisuutta ja auttaisi vientiyrityksiä hyödyntämään niitä nykyistä tehokkaammin.

Osaamista ja innovaatiopohjaa pitää vahvistaa

Suomessa tarvitaan vahvaa ja alueellisesti laajaa elinkeinoelämän kasvua ja työllisyyttä, jotta talouden lyhyen ja pitkän aikavälin haasteet kyetään kestäväällä tavalla ratkaisemaan. Suomen talouskasvu perustuu jatkossakin ennen kaikkea osaamiseen, korkeasti koulutettuun työvoimaan ja korkeaan jalostusasteeseen. Tutkimuksella, osaamisen kehittämisellä ja innovaatioilla on keskeinen merkitys elinkeinorakenteen uudistumisessa. Tässä suhteessa julkisen talouden suunnitelmassa hallituksen olisi pitänyt tehdä rohkeampia ratkaisuja.

Suomen T&K&I-rahoituksesta yli kaksi kolmasosaa tulee yrityksistä ja loput valtiolta. Valtion osuus on viime vuosina laskenut selvästi, ja olemme jääneet verrokkitalouksien panostuksiin nähden huomattavasti jälkeen. Osittain tästä syystä myös yritysten T&K&I-panostukset ovat supistuneet. Tekesin rahoitusta hallitus lisää, mutta se jää silti 100 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin vuonna 2015 ja 200 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin vuonna 2011. Tavoitteena pitää olla, että Suomi saavuttaa vahvan aseman innovaatiopolitiikan edistäjänä. Tekesin T&K&I-määrärahojen tasokorotusten pitäisi olla suurempia ja pysyviä. Määrärahoja tasokorotukseen voisi saada yritystukiudistuksesta.

Hallituksen päätös pääomittaa sekä Suomen Akatemiaa että Tekesiä 60 miljoonalla eurolla pitää pikaisesti arvioida uudelleen, koska uusien kasvumoottorihankkeiden rahoitusta ei voida tehdä suunnitellussa laajuudessa pääomituksen muodossa.

Yritystuet arvioitava uudelleen

Pk-sektori vastaa yhä enenevässä määrin innovaatioista ja uusien työpaikkojen luomisesta Suomeen. Yhteiskunnan tulee tarjota pk-sektorin yrityksille tasapuoliset kilpailuolosuhteet sekä vakaata ja ennustettavaa kotimainen liiketoimintaympäristö, josta ponnistaa globaaleille markkinoille.

Valtion myöntämällä yritystuilla tulee olla kirkaat tavoitteet, ja tuet tulee suunnitella tukemaan näitä tavoitteita. Yritystukien keskeisimpien perusteiden tulee olla markkinahäiriöiden ja negatiivisten ulkoisvaikutusten korjaaminen.

Tavoitteena ovat tehokkaasti toimivat markkinat kaikilla niillä elinkeinoelämän sektoreilla, joilla markkinaehtoiselle kilpailulle on olemassa edellytykset. Yritystukia arvioitaessa tulee Suomessa asettaa pitkän aikavälin tavoitteeksi yritystukien määrän karsiminen sekä yritystuki- ja verojärjestelmien yksinkertaistaminen. Yritystukien tulee jatkossa perustua pääsääntöisesti määräaikai-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

suuteen sekä yksittäisten yritysten että toimialojen näkökulmasta. Toimivat markkinat eivät lähtökohtaisesti tarvitse tukia.

Tukijärjestelmän tulee painottaa tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä pk-sektorin ja vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä. Jatkossa on huolehdittava siitä, että erityisesti vientiin pohjautuvan teollisuuden ja palvelujen kustannuksia ei poliittisilla päätöksillä kasvateta. Palkkatukien riittävä taso on turvattava, vaikka palkkatuettu työ ei aina johda pysyvämpään työllistymiseen. Palkkatuen avulla voidaan estää syrjäytymistä ja parantaa ihmisten valmiuksia päästä takaisin työmarkkinoille. Lisäksi on varmistettava, että tuet turvaavat elinkeinoelämän edellytyksiä koko maassa tasapuolisesti, joten esimerkiksi alueellinen kuljetustuki on tärkeää säilyttää nykytasolla.

Koska tuoreimpien selvitysten valossa suomalaiset yritystuet toimivat tällä hetkellä osin hyvän tukijärjestelmän periaatteiden vastaisesti, tulee Suomessa tehdä yritystukijärjestelmän uudelleenarviointi seuraavien seitsemän teesin pohjalta:

1. Siirretään painopistettä T&K&I-tukiin.
2. Kannustetaan uusia yrittäjiä ja tuetaan pk-sektorin kasvua.
3. Tuetaan keskisuurten yritysten kansainvälistymistä.
4. Karsitaan tehottomia tukia ja siirretään painopistettä asteittain suorista tuista lainoihin.
5. Selkeytetään tukijärjestelmää ja tukien hakemista.
6. Tehostetaan ja luodaan kannustavuutta maatalouden tukijärjestelmiin.
7. Karsitaan energiapolitiikan päällekkäisiä ohjauskeinoja.

Pitkäjänteisen elinkeinopolitiikan suuntaviivat

Kansallisen elinkeino- ja teollisuuspoliittisen strategian pitää perustua ennustettavaan, kasvua tukevaan ja vakaaseen talouspolitiikkaan. Vaikeuksien keskellä on pidettävä kiinni vahvuuksistamme, ja työllisyyden sekä hyvinvoinnin eteen on toimittava yhteistyössä politiikan ja talouden toimijoiden kesken.

Julkisen talouden suunnitelmassa olisi pitänyt olla rohkeampia avauksia ja panostuksia tulevaisuuden kannalta tärkeille aloille. Palvelut ja matkailu sekä kierto- ja jakamistalous olisi pitänyt nostaa kärkihankkeiksi. Kierto- ja jakamistaloudesta tulisi rakentaa yksi uusi talouden sekä energia- ja ilmastopolitiikan kivijalka. Sen kasvupotentiaali globaalisti on moninkertainen biotalouteen verrattuna. Suomessa perinteinen biotalous ja puun käyttö rajoittuvat pitkälti metsäteollisuuden raaka-ainehuoltoon, energian tuotantoon ja maatalouteen. Lähtökohtana pitää olla puun jalostaminen mahdollisimman korkean jalostusarvon tuotteeksi. Suomen tulisi profiloitua kiertotalouden kärkimaana EU-komission suuntaan, mikä toisi Suomelle vaikutusvaltaa EU-päätöksenteossa. Suomen tulisi myös ottaa aktiivinen rooli EU:n tulevien ohjelmien ja rahoitusinstrumenttien valmistelussa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Arktisen alueen mahdollisuuksia pitäisi edistää huomattavasti voimakkaammin. Suomen ei tule tyytyä kommentoijan rooliin, vaan sen tulee olla aktiivinen aloitteentekijä, ja arktisessa politiikassa Pohjoisen ulottuvuuden nostaminen uudestaan tärkeään roolin olisi toimiva osa aloitteellista Eurooppa-politiikkaa. Toimiva pohjoinen infrastruktuuri parantaa elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä edistää kansainvälistymistä.

Talouden kasvu ja työllisyyden vähittäinen kohentuminen ovat jakautuneet varsin epätasaisesti maakuntien kesken, ja vaarana on, että eri alueiden väliset erot työllisyydessä tulevat jyrkkeneämään entisestään. Jotta tämä kehityskulku voidaan estää, koko maa tulee huomioida talous- ja työllisyyspolitiikassa. Alueiden omia vahvuuksia kehittämällä ja koulutusta tukemalla sekä julkisen ja yksityisen rahan yhteistyöllä voidaan vaikuttaa huomattavasti nykyistä tehokkaammin koko maan positiiviseen talouskehitykseen.

Kaikki on pidettävä mukana

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus peruuttaa epäoikeudenmukaisimmat ja jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvat tulonsiirtojen leikkaukset ja maksujen korotukset.

Indeksijäädytykset ja -leikkaukset, lääkekorvausten leikkaukset, asiakasmaksujen korotukset ja palvelujen leikkaukset iskevät pahimmin niihin ihmisiin, jotka saavat useita etuuksia ja palveluita samanaikaisesti. Hallitus ei ole arvioinut leikkausten vaikutuksia kokonaisuutena ihmisten toimeentuloon ja palveluihin. Kokonaisvaikutus voi olla kohtuuton. Erityisesti pientä eläkettä saavat joutuvat kantamaan kohtuuttoman suuren taakan julkisen talouden tasapainottamisesta. Tätä tulisi lieventää parantamalla heidän toimeentuloaan. Kyseeseen voi tulla täysimääräisten indeksikorotusten lisäksi esimerkiksi kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovituksen lievennys niin, että pientä työeläkettä saavien kansaneläke nousee. Samalla takuueläkettä voidaan nostaa, josta hyötyisivät kaikkein pienituloisimmat eläkeläiset.

Sosiaali- ja terveystalouden uudistus on toteutettava niin, että terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, palveluiden yhdenvertaisuus toteutuu ja palveluiden tuottamisen ensisijainen vastuu on julkisella sektorilla, jota yksityinen ja kolmas sektori täydentävät. Palveluintegraatio on uudistuksessa turvattava niin, että kustannusten hillintä on mahdollista kansalaisten yhdenvertaisuutta vaarantamatta. Sosialidemokraatit eivät hyväksy julkisten hyvinvointipalveluiden pakkoyhtiöittämistä.

Velallisen aseman helpottaminen

Moni suomalainen on ulosottokierteessä, ja moni heistä on paininut velkaongelmiensa kanssa jo 1990-luvun lamasta lähtien. Pitkäaikainen ulosotto rampauttaa koko perheen toiminnan, uhkaa syrjäyttää perheitä ja nostaa kunnan perustoimeentulotuen ja harkinnanvaraisten tukien määrää. Ulosoton ongelmien kanssa painivien ihmisten toimeentuloa sekä mahdollisuuksia työllistyä ja yrittää tulee vahvistaa. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi ulosottokaaren muuttaminen niin, että tosiasialliset mahdollisuudet selvittää veloista kasvavat, oikeusprosessien sujuvoittaminen, ulosoton suojaosuuden nostaminen edelleen, pikavippien korkokaton tarkentaminen, velkaneuvonnan lisääminen ja sosiaalisen luototuksen lisääminen.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

Aggressiiviseen verosuunnitteluun ja verovilppiin on puututtava tehokkaasti

Suomi menettää vuosittain satojamiljoonia euroja monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun vuoksi. Myös kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvä verovilppi aiheuttaa Suomelle satojenmiljoonien eurojen veromenetykset.

Ilmiöillä on myös laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Aggressiivinen verosuunnittelu on johtanut verokilpailuun, jonka seurauksena OECD-maiden keskimääräiset yritysverokannat ovat puolittuneet 1980-luvun alusta noin 25 prosenttiin. Tällä on ollut sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia tulonjakoon ja hyvinvointiin. Käytännössä muiden verovelvollisten on kannettava suurempi vastuu veronmaksusta tai julkisista palveluista on leikattava.

Yritysverojen lasku on heijastunut myös ansiotuloverojen tuottoon, sillä monille on syntynyt mahdollisuus keventää verotustaan kanavoimalla tuloja yritysten kautta.

Aggressiivinen verosuunnittelu ja kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvä verovilppi haittaavat taloutta monella tavalla. Euroopan komissio on arvioinut, että monikansalliset yritykset maksavat verosuunnittelun vuoksi voitostaan keskimäärin 30 prosenttia vähemmän veroa kuin kansallisesti toimivat yritykset. Investoinnit sekä sijoitukset kohdistuvat tehottomasti, syntyy tarpeettomia riskejä ja transaktiokustannuksia. Aggressiivinen verosuunnittelu ja verovilppi myös estävät talouden ja oikeudenmukaisuuden kannalta optimaalisen verotuksen rakenteen syntyminen.

Kehityksen suunta on kuitenkin kääntynyt, kun OECD:n ja EU:n toimilla on puututtu viime vuosina tehokkaasti aggressiiviseen verosuunnitteluun ja verovilppiin. Viime vuonna hyväksytty veronkiertodirektiivi vaikeuttaa kunnianhimoisesti toimeenpantuna aggressiivista verosuunnittelua merkittävästi. Tänä vuonna käynnistyvä tilitetietojenvaihto yli sadan maan viranomaisten välillä taas vaikeuttaa varojen piilottamista veroparatiiseihin. Myös onnistuneista kansallisista toimista on kokemusta, sillä vuonna 2014 voimaan tullut korkovähennysrajoitus vaikeutti haitallista verosuunnittelua.

On Suomen etu olla edistämässä tätä kehitystä. Pohjoismaisessa mallissa yhteiskunta investoi yrityksiä ja niiden työntekijöitä hyödyttäviin palveluihin, kuten koulutukseen ja terveyteen. Mallin rahoittaminen edellyttää, että yhteiskunta saa osansa investointien tuotoista verotuloina. Tämä edellyttää sekä yritysten että pääomien tehokkaampaa verottamista. Se on myös oikeudenmukaisemman verotuksen edellytys. Muun muassa IMF:n mukaan oikeudenmukaiset tulonsiirrot tukevat myös talouskasvua.

Suomen etu sekä oikeudenmukaisempi verotus taataan puuttamalla tehokkaasti aggressiiviseen verosuunnitteluun ja kansainväliseen verorikollisuuteen. Toimenpiteitä voidaan toteuttaa osin kansallisesti ja osin aktiivisuudella kansainvälisessä yhteistyössä. Yhtäältä on pyrittävä hillitsemään monikansallisten yritysten aggressiivista verosuunnittelua ja toisaalta yksityishenkilöiden kansainvälisiin sijoituksiin liittyvää verovälttelyä.

Ensi vuoden loppuun mennessä toimeenpantava veronkiertodirektiivi asettaa minimistandardin aggressiivista verosuunnittelua koskevalle lainsäädännölle. Se velvoittaa myös Suomen lakimuu-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

toksiin, kun muun muassa korkovähennysrajoitusta on sovellettava konsernin ulkopuolisiin lainoihin.

Toimenpiteet monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun ja haitallisen verokilpailun kitkemiseksi

1. Veronkiertodirektiivi on toimeenpantava tehokkaasti niin, että voidaan kattavasti puuttua verovälttelyjärjestelyihin, joilla on veroseuraamuksiin suhteutettuna pienet liiketaloudelliset perusteet.
2. Verosopimusetuuksien hyödyntämistä ja lähdeverotuksen välttelyä on rajoitettava.
3. Siirtohinnoitteluoikaisua on täsmennettävä.
4. Korkovähennysrajoitusta tulee edelleen tehostaa.
5. Holding-yhtiöjärjestelyihin, joilla luodaan keinotekoisesti vähennyskelpoisia korkoja, tulee puuttua tehokkaasti.
6. Veronkiertodirektiiviä toimeenpannessa tulee poistaa Suomen nykyisien väliyhteisölain puutteet.
7. Varmistetaan, että suomalaisten konsernien tuloa verotetaan kohtuullisesti edes yhdessä maassa.
8. Varmistetaan, että ulkomaille rekisteröidyt yhteisöt ovat Suomessa yleisesti verovelvollisia, kun niitä tosiasiallisesti johdetaan Suomesta.
9. Ulkomaille maksetuista koroista ja muista vähennyskelpoisista suorituksista tulee periä lähdevero, jos niitä verotetaan tosiasiallisen edunsaajan asuinvaltiossa kevyesti.
10. Suomen tulee sitoutua kattavaan maakohtaiseen veroraportointiin EU:ssa ja edistää sen toteutumista.
11. Suomen tulee osallistua aktiivisesti EU:ssa yhteisen yritysveropohjan (CCTB) ja yhteisen yhdistetyn veropohjan (CCCTB) valmisteluun. Kaikkiin veropohjaa kaventaviin ylimääräisiin vähennyksiin tulee suhtautua kriittisesti.
12. Suomen tulee edistää EU:n yhteistä minimiyritysverokantaa. Tämä estäisi tehokkaasti verokilpailua ja antaisi jäsenvaltiolle mahdollisuuden kehittää verojärjestelmiään taloudellinen tehokkuus ja oikeudenmukaisuus huomioiden.
13. Suomen tulee toimia kansainvälisesti siten, että haitalliset verokannustimet ja muu verokilpailu tunnistetaan ja että niihin puututaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

14. Suomen tulee neuvotella verosopimuksiinsa muun muassa verosopimuskeinottelun estämistä koskevat säännökset (limitation of benefits rule).

Yksityishenkilöiden kansainvälisen verosuunnittelun ja verovilpin torjunta

15. Suomen tulee estää luovutusvoittoverotuksen ja perintöverotuksen välttämistä muuttamalla pois Suomesta. Tämä tulee huomioida myös verosopimusneuvotteluissa. Muun muassa Norja ja Tanska kantavat jäähyväisveroja. On kohtuullista, että Suomi saa verottaa arvonnousuja siltä osin kuin ne tapahtuvat verovelvollisen asuessa Suomessa. Tämä näkökohta on huomioitu muun muassa ulkomaille maksettavien eläkkeiden verotuksessa.

16. Poistetaan tänä vuonna käynnistyvän automaattisen tietojenvaihdon aukot.

17. Velvoitetaan pörssiyhtiöitä tunnistamaan kaikki osakkaansa ja toimittamaan tiedot heille maksetuista osingoista veroviranomaisille ja huolehditaan, että omistajatiedot ovat julkisesti saatavilla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talouspolitiikan suuntaa ja tarkistaa julkisen talouden suunnitelman peruslinjaansa enemmän kasvua ja työllisyyttä tukevaksi.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa työllisyyttä tukevia rakennemuutoksia oikeudenmukaisella ja eriarvoisuutta sekä epävarmuutta vähentävällä tavalla.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa perhevapaauudistuksen valmistelun välittömästi.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa oppivelvollisuusikää.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa linjaansa ja tasapainottaa julkista taloutta sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla sekä lisäämällä tuloja että vähentämällä menoja.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi talouspoliittisen linjansa vaikutukset eri väestöryhmien elämän ja tulonjakovaikutusten kannalta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.

7. Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa aktiivisen työvoimapolitiikan ja nuorisotakuun tehokkaan toteuttamisen edellyttämät määrärahat.

8. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan aktiivisen työvoimapolitiikan uudistusta, jossa kunnat saavat aikaisempaa suuremman vastuun työllisyy-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

den hoidosta ja kunnille turvataan myös tähän tarvittavat voimavarat. Riittävät työllisyysmäärärahat tulee turvata eri puolilla Suomea.

9. Eduskunta edellyttää, että otetaan käyttöön ns. Rinteen mallin mukainen työllistämisse-teli.

10. Eduskunta edellyttää, että käynnistetään nopeasti pitkäaikaistyöttömien vähentämi-seen tähtäävä ohjelma.

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin homekoulujen, kirjastojen ja päivä-kotien korjaamiseksi.

12. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan asunto- ja infra-strukturipolitiikan merkittävää tehostamista kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämi-seksi ja merkittävien liikennehankkeiden käynnistämiseksi erityisesti kasvukeskuksissa.

*13. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa epäoikeudenmukaisimmat ja jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvat tulonsiirtojen leikkaukset ja maksu-
jen korotukset.*

14. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa Suomen tulevaisuudelle tuhoisat koulu-tukseen ja tutkimukseen liittyvät leikkaukset sekä ryhtyy välittömästi toimiin tutkimus- ja tuotekehitysmenojen laskevan trendin kääntämiseksi. Suomen talouden osaamis- ja inno-vaatiopohjaa on vahvistettava.

15. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin koko väestön koulutus- ja osaamista-son nostamiseksi.

16. Eduskunta edellyttää, että koulutuksen alueellinen saatavuus ja laajuus turvataan eri puolilla Suomea.

17. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen niin, että terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, palveluiden yhdenvertaisuus toteutuu ja palveluiden tuottamisen ensisijainen vastuu on julkisella sektorilla, jota yksityinen ja kol-mas sektori täydentävät. Palveluintegraatio on uudistuksessa turvattava niin, että kustan-nusten hillintä on mahdollista kansalaisten yhdenvertaisuutta vaarantamatta ja ilman jul-kisten hyvinvointipalveluiden pakkoyhtiöittämistä.

18. Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa kierto- ja jakamistalouden sekä palvelusek-torin kehittämisen kärkihankkeiksi.

19. Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa aktiivisemman roolin arktisen alueen politiikan kehittämisessä.

20. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan verouudistuk-sia, jotka vähentävät veronkiertoa sekä aggressiivista verosuunnittelua. Kansallisessa

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 1 /sd

lainsäädännössä kiireellisimminkin on rajoitettava konsernien korkovähennysoikeuden ehtoja. EU-tasolla on tiukennettava veronkiertodirektiiviä ja esitettävä toimia valtioiden välisen vahingollisen verokilpailun estämiseksi. Koska erityisesti kehitysmaat kärsivät kansainvälisestä veronkierrosta, Suomen on edistettävä globaalilla tasolla verovalvontaa, verotietojen vaihtoa sekä yritysten maakohtaisten tulos- ja verotietojen julkisuutta. Lisäksi harmaan talouden kitkemiseen on lisättävä resursseja.

21. Eduskunta edellyttää, että hallitus täsmentää tilannearviotaan rakenteellisista uudistuksista ja antaa kokonaisuudistuksen hallituksen tähän asti käynnistämistä rakenneuudistuksista.

Helsingissä 20.6.2017

Krista Kiuru sd
Maria Tolppanen sd
Riitta Myller sd
Timo Harakka sd

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 2 /vihr

VASTALAUSE 2 /vihr

Perustelut

Talouden näkymät ja tavoitteiden saavuttaminen

Valiokunnan mietinnössä tuodaan hyvin esiin ne tekijät, jotka jatkossa rajoittavat nyt hyvin käynnistynyttä kasvua. Näitä ovat mm. korkea rakenteellinen työttömyys ja työikäisen väestön määrän supistuminen. Julkisen talouden suunnitelma ei tuo merkittäviä muutoksia näihin rajoitteisiin, esimerkiksi työvoiman saatavuusharkintaan, eikä hallitus ole saavuttamassa asettamiaan tavoitteita.

Hidas talouskasvu on uusi normaali ilmiö. Suomi pääsi mukaan globaaliin kasvuun vasta kalkkiviivoilla, ja suhdanteet näyttävät heikkenevän jo lähitulevaisuudessa. Rakenteellisten uudistusten aika on siis nyt — muuten käteen jäävät vain leikkaavat saksat.

Valiokunta kiinnittää mietinnössään perustellusti huomiota siihen, että sote- ja maakuntauudistuksen tuottamiin säästöihin liittyy suuria riskejä. Niin liittyy myös koko uudistuksen toteutumiseen.

Koulutusleikkaukset

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2018—2021 jatkaa hallituksen talouspoliittista linjaa. Koulutukseen ja tutkimukseen osoitetaan lisää rahaa, mutta nyt tehtävät lisämäärärahan osoitukset ovat pieniä suhteessa alkuperäisiin leikkauksiin. Kuten valiokuntakin maltillisesti toteaa: nykyinen suhdannetilanne olisi antanut tilaa myös rohkeammalle uudistamiselle.

Tästä käy esimerkiksi se, että ammatillisen koulutuksen reformiin osoitettiin 15 miljoonaa euroa, vaikka Kuntaliiton laskelmien mukaan reformin rahoitustarve on 84 miljoonaa euroa ja vaikka hallitus on juuri leikannut ammatillisesta koulutuksesta 190 miljoonaa euroa. 15 miljoonan euron lisäpanostus ei tuo takaisin menetettyjä aloituspaikkoja, irtisanottuja opettajia eikä poistettuja lähiopetustunteja.

Vaikka korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten pääomittamisen osalta puhutaan isoista summista, itse tutkimukseen ja koulutukseen sen kautta kanavoituu lisärahaa alle 10 miljoonaa euroa vuodessa.

Lisämäärärahojen pienuus suhteessa leikkauksiin kertoo, että hallitus ei vieläkään näe osaamista investointina tulevaisuuteen ja tuottavuuteen.

Työllisyystoimet ja kannustinloukut

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvistä työllisyystoimista merkittävimpanä voi pitää ns. aktiivimallin käyttöönottoa. Kovin suuria uudistuksia työllisyyden vahvistamiseksi ei siten suunnitelmassa tehdä.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 2 /vihr

Monet rakenteelliset uudistukset, kuten osallisuustulon kokeileminen tai sosiaaliturvan kokonaisuudistus, päätettiin nyt vasta käynnistää. Asumistukea uudistetaan ensivaiheessa tavalla, joka lisää osalla ihmistä toimeentulotukiriippuvuutta, mikä vain pahentaa kannustinongelmia.

Puuttuvat uudistukset

Julkisen talouden suunnitelmassa jätettiin puuttumatta kahteen merkittävään rakenteelliseen uudistukseen: perhevapaiden ja yritystukien uudistamiseen. Molemmissa riittäisi työsarkaa, jos poliittinen rohkeus siihen riittäisi. Myös apteekkijärjestelmän uudistus jäi torsoksi.

Yritystukijärjestelmämme vaatii nopeaa ja laaja-alaista remonttia. Korkean työttömyyden ja matalan talouskasvun aikana on pohdittava tarkkaan, mihin valtion varoja kannattaa käyttää. Maksamme erilaisia suoria tukia ja verotukia yrityksille vuosittain noin kahdeksan miljardin euron arvosta, joten kokonaisuus on erittäin merkittävä.

Valtioneuvoston teettämässä virkamiesselvityksessä yritystuista ja niiden vaikutuksista todetaan, että vain 11 % nykyisten tukien kokonaismäärästä edistää yritysten uudistamista eli auttaa luomaan kestäviä, uusia työpaikkoja, jotka syntyvät tulevaisuuden aloille taantuvien alojen teko-hengittämisen sijaan. Monet tuistamme hyödyttävät vain niitä saavia yksittäisiä yrityksiä eivätkä luo laajempaa hyötyä yhteiskuntaan. Myös Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on nostanut esiin erityisesti energia-alan suurien verotukien tehottomuuden.

Tukijärjestelmän painopistettä tulisi siirtää tutkimukseen ja tuotekehitykseen. T&K-tukien on tutkimuksessa todettu tehokkaimmin luovan uutta kasvua. Tuet tulisi suunnata kasvuhakuisille pk-yrityksille, ei isoille, vanhoille toimijoille, jotka pärjäävät ilmentin. Vastikkeettomat tuet passivoivat, ja niiden sijaan tulisi tarjota pehmeäehtoisia lainoja tai valtiontakauksia. Jokaisella tuella pitäisi olla selkeät tavoitteet, joiden saavuttamista myös seurattaisiin.

Valtion tukien tähtäimen pitää olla menestymisen edellytysten luomisessa innovatiiviselle ja kasvua tavoittelevalla liiketoiminnalla. Yritystukijärjestelmän remontti tulee aloittaa välittömästi.

Syrjäytyminen

Suunnitelmassa panostetaan jonkin verran lasten ja nuorten syrjäytymiseen, ja mm. peruskoulun laaturahat palautetaan, mutta tässäkin isoimmat leikkaukset varhaiskasvatukseen jäävät voimaan. Kokoaikaiseen päivähoitoon ei ole subjektiivista oikeutta, ja hoitajien määrää suhteessa lapsiin on vähennetty.

Elokuun budjettiriihessä hallituksella on mahdollisuus tehdä tarvittavat lisäpanostukset koulutukseen ja osaamiseen sekä syrjäytymisen ehkäisyyn ja ilmastopolitiikan vahvistamiseen. Samalla on löydettävä rohkeutta rakenteellisiin uudistuksiin sekä perhevapaiden ja yritystukien uudistamiseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 2/vihr

Vastalauseen kannanottoehdotus:

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi talouspoliittisia linjauksiaan työllisyys-, tasa-arvo-, tulonjako- ja oikeudenmukaisuusnäkökulmasta sekä eri väestöryhmien kannalta.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa ja karsii valtion yritys- ja verotukijärjestelmää, jotta tukieurot saadaan mahdollisimman tehokkaaseen ja yhteiskunnan uudistamista ja ilmastonmuutoksen torjuntaa tukevaan käyttöön.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii suunnitelman varhaiskasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen ja tieteeseen tehtyjen leikkausten peruuttamisesta asteittain.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy perumaan kehitysyhteistyömäärärahojen leikkauksia ja laatii suunnitelman, jonka mukaan kehitysyhteistyömäärärahat nostetaan asteittain YK:n suositusten mukaiselle tasolle 0,7 prosenttiin BKTL:sta.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista koskevaa lakiesityskokonaisuutta siten, että uudistuksen alkuperäiset tavoitteet terveyserojen kaventumisesta, eheistä hoitopoluista ja myös kustannuskehityksen hillitsemisestä voivat toteutua.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää luonnonsuojelualueiden hankinnan rahoitusta siten, että luonnon monimuotoisuuden heikentyminen voidaan pysäyttää.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää viipymättä toimet Suomen perhevapaajärjestelmän uudistamiseksi joustavaksi ja perheiden hyvinvointia, työllisyyttä ja tasa-arvoa tukevaksi.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että hallitus tiukentaa ilmastopäästötavoitteitaan ja ottaa niitä arvioidessaan täysimääräisesti huomioon myös metsien hiilinielun muutokset tieteelliseen tietoon pohjautuen.*
- 9. Eduskunta edellyttää, että asumistukea uudistetaan tavalla, joka pienentää kannustinloukkuja mutta ei lisää köyhyyttä.*

Helsingissä 20.6.2017

Touko Aalto vihr

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

VASTALAUSE 3 /vas

Perustelut

Suomen talous on kohenemassa pitkän taantuman jälkeen. Ennusteita on pitkin kevättä rukattu myönteisemmiksi, ja tällä hetkellä näyttää, että bruttokansantuote voi hyvinkin kasvaa tänä vuonna yli kaksi prosenttia. Tämä vauhti ylittää jo esimerkiksi VM:n arviot Suomen "kasvupotentiaalista". Tuotanto saavuttanee globaalia finanssikriisiä edeltäneen, vuoden 2008 tason vihdoin lähivuosina. Toisaalta kasvun ennakoidaan jälleen hidastuvan jo ensi vuonna, ellei talous- ja yhteiskuntapolitiikan suuntaa muuteta niin, että tuottavuus ja työllisyys paranevat.

Myönteistä on se, että talous ei enää nojaa ainoastaan yksityiseen velkaantumiseen perustuvaan kulutuskysyntään ja rakennusalaan, vaikka niiden merkitys onkin edelleen keskeinen. Myös tuotannolliset investoinnit ovat nousussa, mikä on erittäin tervetullutta. Vientikin on hieman elpynyt, mutta lähivuosina sen vaikutus työllisyyteen ja talouskasvuun jäänee melko vaatimattomaksi verrattuna investointeihin ja kulutuskysyntään. Euroopan keskuspankin pitkään jatkamalla elvyttävällä rahapolitiikalla on ollut huomattava vaikutus talouden "käänteen" taustalla.

Kotitalouksien säästämisaste pysyttelee lähivuosinakin negatiivisena ja velkaantuminen jatkuu, mikä on talouskasvun kannalta tärkeää, mutta ei kansantaloudellisesti riskitöntä. Alhaiset korot ja hyvä luottamus tulevaisuuteen kannustavat lainanottoon. Velkaantumiseen vaikuttaa myös se, että niin sanotun kilpailukyky sopimuksen mukaiset sosiaaliturvamaksumuutokset ja julkisen sektorin palkanalennukset syövät ostovoimaa. Kilpailukyky sopimus muuttaa tulonjakoa siten, että yhtäältä yksityisen sektorin työntekijöiden asema suhteessa julkisen sektorin työntekijöihin paranee ja toisaalta työntekijöiden asema suhteessa yrityksiin ja omistajiin heikkenee. Käytännössä kiky on massiivinen tulonsiirto palkansaajilta ja julkistaloudesta yrityksille.

Kiky-sopimuksen "kompensoimiseksi" tehdyt veronkevennykset kohdistuvat sekä epäoikeudenmukaisesti että taloudellisessa mielessä epätehokkaasti. Suurimmat kevennykset ovat menneet suurituloisille, kun kysyntästimulaation ja työllisyyden parantamisen kannalta tehokkaampaa olisi ollut toimia päinvastoin. Julkiseen talouteen kiky-kokonaisuus maksumuutoksineen ja veronkevennyksineen tekee valtavan loven, jonka suuruus on pitkälle toista miljardia euroa.

Finanssipolitiikan kokonaisviritys on tänä vuonna marginaalisesti elvyttävä. Viimeistään vuonna 2019 se muuttuisi kuitenkin julkisen talouden suunnitelman mukaan kiristäväksi. Viime vuosien talouskuripolitiikka on syventänyt ja pidentänyt taantumaa, pahentanut Suomen työllisyyskriisiä ja lisännyt eriarvoisuutta. Vasemmistoliitto on johdonmukaisesti vaatinut ekspansivisempaa linjaa, jota myös monet maailman johtavat taloustieteilijät ovat suosittaneet. Varsinkin taantuman pahimpina hetkinä olisi ollut erityisen tärkeää toimia vastasyklisesti, mutta näin ei ole tehty. Sipilän hallituksen kaudella julkista kulutusta on supistettu voimakkaasti ja myös niin sanottuja automaattisia vakauttajia — kuten työttömyysturvaa ja perusturvaa — heikennetty.

Finanssipolitiikkaa ei ole syytä ennenaikaisesti kiristää nyt, kun pahin on ohi. Veronkevennysten sijaan painopisteen tulisi kuitenkin olla menopuolella ja eriarvoisuuden vähentämisessä. Epäoikeudenmukaisesti leikattuja etuuksia tulisi nostaa, mikä vaikuttaisi myönteisesti sekä hyvinvoin-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

tiin että kokonaiskysyntään, ja myös pitkään alamaissa olleille julkisille investoinneille on edelleen tilausta. Investoinnit tulisi kohdentaa niin, että ne edistävät kestävästä rakennemuutosta kohti hiilineutraalia korkean lisäarvon tuotantojärjestelmää.

Veronkevennysten ja menoleikkausten toisiaan vahvistava kierre on Sipilän hallituksen keino ajaa julkinen sektori alas. Hallitukselle julkiset palvelut vaikuttavat olevan pelkkiä kulueriä, hallinnollista taakkaa ja markkinaesteitä, joista on syytä päästä eroon. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion sijaan heidän käsityksensä hyvästä yhteiskunnasta on kilpailuvaltio, jossa suuryritykset myyvät kuluttajakansalaisille "palveluita" markkinavälitteisesti. Tämän vision edistäminen on esimerkiksi sote-uudistuksen niin sanotun valinnanvapauden keskiössä.

Hallitus on sokea sekä julkisen sektorin ensisijaisen tärkeälle roolille hyvinvoinnin tuottajana että sen laajemmalle taloudelliselle merkitykselle. Hallitus ei mittavasta tutkimuskirjallisuudesta huolimatta tunnu ymmärtävän, että julkinen sektori tukee, mahdollistaa ja synnyttää myös yksityistä ja kolmannen sektorin toimeliaisuutta. Monilla aloilla ei kuitenkaan ole luontevia markkinoita tai markkinavälitteisyys ei ole paras periaate toimintojen järjestämiseksi. Silloin tarvitaan toimivaa, tasokasta ja järkevästi organisoitua julkista sektoria.

Olemme esittäneet omat vaihtoehtomme Suomen julkisen talouden suunnitelmaksi ja talouspolitiikan suunnanmuutokseksi jo useaan otteeseen tämän hallituskauden aikana. Viittaamme tältä osin etenkin vuoden 2017 vaihtoehtobudjettiimme sekä vastalauseisiimme valiokunnan mietintöihin VaVM 10/2016 vp ja VaVM 36/2016 vp. Näissä esitetyt näkökohdat ja toimenpidesuosittelut ovat edelleen ajankohtaisia, ja tämä vastalause täydentää niitä.

Suomen osaamisperusta kuntoon

Suomen vahvuus globaalissa talouskilpailussa on ennen kaikkea osaaminen, tuottavuus ja innovatiivisuus. Valtavat leikkaukset osaamisperustaamme ovat tästä näkökulmasta tuhoisia. Panostukset koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen tulisi nähdä investointeina tulevaisuuteen. Hallituksen puoliväliriihessä rahoitusta lisättiin hieman, mutta kyse on verrattain pienistä rahasummista.

Käytännössä nyt palautetaan vähän kohteisiin, joista on ensin viety paljon. Julkisen talouden suunnitelman ja budjettiriihen yhteydessä ilmoitettiin yhteensä noin 200 miljoonan euron budjet-tirahoituksesta sekä 140 miljoonan pääomituksista koulutukseen ja tutkimukseen. Hallitus on kuitenkin jo aiemmin päättänyt noin miljardin euron leikkauksista.

Korkeakoulujen perusrahoitus tulisi nostaa vähintään Sipilän hallituksen leikkauksia edeltäneelle tasolle. Pääomittaminen ei korvaa perusrahoituksen puutteita. Lisäksi pääomittamisen mitta-kaava on täysin riittämätön. Jotta edes kiky-sopimuksen myötä tehdyt leikkaukset yliopistojen rahoitukseen olisi voitu kompensoida, olisi pääomituksen pitänyt olla Professoriliiton mukaan noin 800 miljoonaa euroa.

Peruskoulun eriarvoisuus kasvaa ja oppimistulokset heikkenevät. Hallitus päätti kohdentaa perusopetuksen tasa-arvon vahvistamiseen 15 miljoonaa euroa vuosina 2018 ja 2019. Tämä tarkoittaa avustussumman kaksinkertaistamista hallituskauden alkuvuosiin nähden. Tukea kohdenne-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

taan haasteellisempien alueiden kouluille ja esimerkiksi erityisopetukseen ja opetusryhmien pienentämiseen. Tämäkin päätös on sinänsä oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Vielä vuonna 2015 ryhmäkokojen pienentämiseen, perusopetuksen laadun kehittämiseen, koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen ja erityisopetukseen panostettiin noin 70 miljoonalla eurolla.

Ammatillisen koulutuksen pienet budjettimuutokset ovat marginaalisia suhteessa aiempaan 190 miljoonan euron leikkaukseen. Leikkausten seurauksena jo yli 700 henkilöä on irtisanottu ja yhteensä yli 3 000 henkilön vähentämisestä on tehty päätös. Leikkaukset opetukseen heikentävät ammatillisen koulutuksen laatua ja vetovoimaa ja vaarantavat uudistusten laadukkaan läpiviemisen. Julkisen talouden suunnitelmassa ei ole huomioitu reformin koulutuksen järjestäjille aiheuttamien pysyvien lisätehtävien ja -velvoitteiden kustannuksia. Pelkän aterioikeuden laajentaminen voi maksaa niille yli 20 miljoonaa euroa vuodessa.

Oletus on, että uusien tehtävien kustannukset katetaan reformin tuomilla säästöillä. Säästöt ovat kuitenkin epävarmoja ja ilmenevät joka tapauksissa vasta vuosien kuluttua. Uudet velvoitteet sen sijaan ovat konkreettisia ja aiheuttavat lisäkustannuksia heti voimaan tullessaan.

Myöskään ammattikorkeakouluille julkisen talouden suunnitelma ei tuo helpotusta, vaan leikkaukslinja jatkuu yhä. Amk-opettajia on vähennetty jo yli tuhannella ja opetusta karsittu rajusti. Talousahdinkonsa pakottamina ammattikorkeakoulut syventävät yhteistyötään tai jopa sulautuvat osaksi yliopistoja, jolloin ollaan vaarassa menettää ammatillisesti suuntautuneen korkeakoulutuksen erityishyödyt. Ammattikorkeakoulujen perustehtävien edellytyksistä ei enää voi leikata tai säästää.

Ainoa kehysriihen ja julkisen talouden aidosti myönteinen koulutuspolitiikan alaan kuuluva päätös oli varhaiskasvatuksen maksujen alentaminen. Vasemmistoliiton mielestä Suomessa tulisi edetä asteittain kohti kokonaan maksutonta varhaiskasvatusta. Subjektiivinen päivähoito-oikeus tulisi taata kaikille.

Hallituksen politiikan seurauksena koulutuksen laatu, saatavuus ja yhdenvertaisuus ovat jo heikentyneet huolestuttavasti. Vasemmistoliitto ei hyväksy koulutusjärjestelmän leikkauksia. Olemme vastustaneet niitä eduskunnassa johdonmukaisesti ja teemme niin jatkossakin.

Satsataan kestäväää rakennemuutosta edistävään tutkimukseen ja innovaatioihin

Hallitus on vihdoin herännyt laajaan kritiikkiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatioiminnan leikkausten haitallisuudesta. Tehdyt korjausliikkeet ovat kuitenkin vaatimattomia. Esimerkiksi Tekesin rahoitus on puoliväliriihipäätösten jälkeenkin noin 100 miljoonaa euroa vuoden 2015 tasoa pienempi. Vuodesta 2011 vähennystä on ollut 200 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomen Akatemian ja Tekesin uusi rahoitus on pääomitusmuotoista, mikä rajoittaa varojen käyttömahdollisuuksia. VTT:n rahoitusta on leikattu sekä suoraan valtionavusta että välillisesti Tekesin myöntövaltuuksia pienentämällä. VTT:n valtionavusta on viime vuosina hävinnyt neljäsosa. Kuitenkin yli kolmannes suomalaisista innovaatioista sisältää VTT:n osaamista, teknologiainnovaatioista lähes puolet.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

Siinä missä teollisen tuotannon ja teknologian edistämiseen suunnattu osuus T&K&I-rahoituksesta on Suomessa tasaisesti laskenut, ovat keskeiset verrokkimaamme samaan aikaan kasvattaneet soveltavan ja elinkeinoelämää palvelevan tutkimuksen rahoitusta. Julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen osuus tulisi nostaa takaisin maailman huipputasolle, noin prosenttiin bruttokansantuotteesta. Yhteensä yksityisen ja julkisen T&K&I-rahoituksen osuuden tulisi olla kolmen prosentin luokkaa.

Tuet ja verot kestävän rakennemuutoksen tueksi

Samaan aikaan kun tehokkaita ja uutta luovia tutkimus- ja innovaatiopanoksia on leikattu, on ympäristölle haitallisia ja kokonaistaloudellisesti vähemmän tehokkaita yritystukia hallituskaudella lisätty. Pelkästään teollisuuden energiaturvien suuruus on satojamiljoonia euroja vuodessa. Hallituksen oli määrä tarkastella puoliväliarvion yhteydessä myös yritystukien kokonaisuutta, mutta asia lykättiin kuitenkin tulevaisuuteen. Maatalouden tukimuotojen kehittämisestä hallitus ei ole suostunut juuri keskustelemaan.

Vasemmistoliitto haluaa uudistaa yritystukijärjestelmää niin, että ympäristöllisesti haitallisista ja taloudellisesti tehottomista tuista siirrytään kohti tukia, jotka kannustavat uuden luomiseen ja ohjaavat taloutta kohti vähähiilistä tulevaisuutta. Tässä yhteydessä on toteutettava myös laaja ekologinen verouudistus.

Kestävän energia- ja ilmastopolitiikan näkökulmasta julkisen talouden suunnitelma on muutenkin erityisen heikko. Hallitus kohdentaa 25 miljoonaa euroa vuodessa energia- ja ilmastostrategiansa toimeenpanoon. Tämä on laiha lohtu, kun muistaa satojenmiljoonien eurojen ympäristölle haitalliset tuet, ympäristölainsäädännön rajun heikentämisen ja kestäättömän metsänkäyttöpölytiikan. Aiemmin kehitysmaiden ilmastorahoitukseen ohjatuilla päästökauppataloilla tuetaan jatkossa energiaintensiivisen teollisuuden energian käyttöä — eli juuri sitä toimintaa, jota päästökauppajärjestelmän oli tarkoitus vähentää.

Talouselitiikan vaikutusarviointi laajemmaksi

Talous on väline tärkeiden yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Siksi on nurinkurista, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa julkistaloutta ja talouselitiikkaa arvioidaan pitkälti sen mukaan, kuinka bruttokansantuote ja valtionvelka kehittyvät.

Julkisen talouden suunnitelman ja vuosittaisten talouselitioiden yhteydessä tulisikin ottaa käyttöön laajempi vaikutusarviointi, joka mittaisi esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksia esimerkiksi sukupuolten väliseen tasa-arvoon, ympäristöjalanjälkeen ja tulonjakoon. On olemassa useita, pitkälle kehittyneitä mittareita, jotka kuvaavat yhteiskunnan hyvinvointia bkt:ta laajemmin. Niiden käyttöönotosta oli Suomessakin puhetta edellisellä hallituskaudella, mutta vuoden 2015 vaalien jälkeen keskustelu on tyrehtynyt.

Vasemmistoliiton mielestä hallituksen tulisi jatkossa kehittää talouselitiitteluä niin, että vähintään yksi laajempi hyvinvoinnin mittaristo olisi säännöllinen osa budjettityötä.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

Työllisyyspolitiikka ja -palvelut kuntoon

Vaikka työttömyys on vähentynyt, ei hallitus saavuta työllisyystavoitettaan. Alle 35-vuotiaiden työllisyysaste on jatkuvasti laskenut, ja pitkäaikaistyöttömyys näyttää pysyttelevän hyvin korkeana, vaikka sen kasvu näyttäisikin pysähtyneen.

Suuri osa uusista työpaikoista on ollut osa-aikaisia, minkä seurauksena etenkin naisista entistä useampi on vastentahtoisesti alityöllistetty. Julkistalouden tulevaisuudelle ei lupaa hyvää myöskään se, että alle nelikymppisten palkat näyttävät tilastojen valossa jumiutuneen pysyvästi alhaiselle tasolle. Lisäksi kasvava osa väestöstä — etenkin nuorista — uhkaa siirtyä kokonaan työmarkkinoiden ja koulutusjärjestelmän ulkopuolelle. Tämän kehityksen kääntäminen ei onnistu ilman päättäviäsiä toimenpiteitä.

Ongelmallista on myös se, että työllisyysastetavoitteen keskeinen asema julkisen talouden suunnittelussa on ohjannut tarkastelun yksipuolisesti tehtyihin työtunteihin, jolloin muut terveiden ja edistyneiden työmarkkinoiden piirteet tulevat laiminlyödyiksi. Julkisen talouden suunnitelmasta löytyy vain vähän panostuksia työn tuottavuuden parantamiseen. Kokonaan huomiotta jää monia sellaisia ilmiöitä, jotka vaatisivat pikaista reagoitua, esimerkiksi työmarkkinoiden polarisoitumisen ja jakamistalouden kasvu.

Hallituksen työvoimapolitiikan taustalla on oletus, jonka mukaan työn tarjonnan lisääminen parantaa työllisyystilannetta. Varsinaisten kohtaanto-ongelmien (työvoiman tarve on eri paikassa tai eri alalla kuin työttömät) ratkaisemisen lisäksi hallitus pyrkii alentamaan työn vastaanottamisen kynnystä lisäämällä työttömien velvoitteita ja vaikeuttamalla heidän toimeentuloaan. Tästä on kyse esimerkiksi niin sanotussa aktiivimallissa, palkattomissa työkokeiluissa, työttömyysturvan ja asumistuen leikkauksissa, vuorotteluvapaan ehtojen tiukentamisessa, koeajan pidentämisessä ja ammattitaitosuojan heikentämisessä.

Tämä on huolestuttavaa. Nykyisen joukkotyöttömyyden oloissa ei ole osoitettavissa sellaista "työhaluttomuus"-ilmiötä, joka estäisi työtä löytämästä tekijäänsä asianmukaisilla työehdoilla. Esimerkiksi trendiä palkkatuen korvautumisesta muilla kuin palkkaperusteisilla aktivointitoimilla ei voi perustella palkkatuen heikoilla työllisyysvaikutuksilla — vaikka vaikutukset ovat kiistanalaisia, ovat ne kuitenkin paremmat kuin esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan.

Näitä työttömän aseman heikentämiseen ja kontrollin lisäämiseen tähtääviä toimia ei voi pitää varauksitta myöskään työnantajapuolen etuna. Esimerkiksi edellinen uudistus, jossa voimakkaasti lisättiin työttömien työhönoitoja, johti julkisen työnvälityksen markkinaosuuden laskuun, koska työnantajat eivät arvostaneet massapostitukseen perustuvia työhakemuksia.

On ilmeistä, että perimmäinen syy työttömien tilanteen vaikeuttamisen taustalla on pyrkimys mataltaa "kohtuullisten työehtojen" kynnystä yleisesti. Kun työttömyydestä tehdään riittävän kurjaa, on melkein mikä tahansa tehtävä vähemmän huono vaihtoehto. Tätä ajatusta vasten on helppompaa ymmärtää myös hallituksen toimien poikkoilevuutta, mistä jatkuva säätö karenssipäivien ja työllisyysuunnitelmien kanssa on yksi esimerkki. Työnormiston tietoinen heikentäminen työllisyysasteen noston välineenä edustaa merkittävää siirtymää suomalaisessa työllisyyspolitiikassa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

Julkisen talouden suunnitelmassa työllisyysmäärärahoja lisätään 25 miljoonaa euroa vuodessa aktiivimallin rahoittamiseen vuosina 2018—2021. Lisäys työvoimapalvelujen toimintamenoihin on sinällään tervetullut ja kannatettava, mutta TE-toimistoille asetetut velvoitteet edellyttäisivät huomattavasti suurempaa lisäystä. ELY-keskusten ja TE-keskusten henkilöstömäärä on vuoden 2017 budjetissa noin 2 300 henkilöä pienempi kuin vuonna 2010. TE-henkilöstön resurssit ovatkin Suomessa huomattavasti verrokkimaita alemmat. Yksi henkilöstövähennysten ja erilaisten organisaatiomuutosten absurdi tulos on ollut, ettei kaikkia, sinänsä riittämättömiä määrärahoja pystytty esimerkiksi viime vuonna edes käyttämään tarkoitetulla tavalla.

Vasemmistoliiton mielestä lähtökohdaksi pitää ottaa se, että jokainen työtön työnhakija saa tarvitsemaansa henkilökohtaista neuvontaa TE-toimistossa. Resurssit on mitoitettava niin, että tämä tavoite täyttyy.

Palkkatuen määrärahoja tulee nostaa ja yhdistysten ja säätiöiden palkkatuen rajoitukset poistaa. Järjestöt palkkaavat tuen avulla usein ihmisiä, joiden työllistyminen on erityisen vaikeaa. Tämän vuoden budjettiin sisältyvän 3 000 henkilötyövuoden rajauksen vuoksi yhdistysten työllistämistuki on monin paikoin loppunut jo alkuvuodesta. Palkkatukea tulisi myös kehittää vasemmistoliiton esittämän ns. Myllykosken mallin mukaisesti, jolloin työnantaja saisi palkkatuen automaattisesti aina palkatessaan ehdot täyttävän työttömän.

Työttömyysturvan normiviidakko aiheuttaa liian usein myös tilanteita, joissa työtön työnhakija oman aktiivisuutensa vuoksi menettää oikeutensa työttömyysturvaan. Vasemmistoliiton mielestä norminpurkutalkoot tulisivat aloittaa työttömyysturvan pykäläviidakosta. Kohtuuttomista ja epätarkoituksenmukaisista sanktio- ja valvontatoimista tulee luopua.

On luotava ennakkopäätösjärjestelmä, jonka kautta työttömät voivat saada sitovan etukäteispäätöksen siitä, kuinka esimerkiksi osittainen työskentely vaikuttaa heidän työttömyyspäivärahaansa ja muihin etuuksiin. Ennakkopäätös antaisi enemmän oikeusvarmuutta niille työnhakijoille, joilla on mahdollisuus tehdä keikkatöitä.

Työttömien omaehtoista opiskelua työttömyysturvalla tulee helpottaa ja työttömyysturvan tarveharkinnasta heidän kohdallaan luopua. Työttömälle työnhakijalle pitää sallia myös sivutoiminen opiskelu, jos hän on työmarkkinoiden käytettävissä.

Työttömyysturvan ja asumistuen suojaosaa tulisi korottaa 500 euroon, mikä koskee palkkatulojen lisäksi myös kaikkia muita tulomuotoja. Nykyinen 300 euron suojaosa on selvästi vaikuttanut työntekoa lisäävästi, ja rajan korotuksella olisi oletettavasti samankaltainen vaikutus. Uudistuksen nettokustannukset valtiolle arvioidaan noin 60 miljoonaksi euroksi vuodessa.

Oikeastaan ainoana työn muutokseen liittyvänä toimenpiteenä julkisen talouden suunnitelma sisältää yhdistelmävakuutuksen käyttöönoton. Tämä on ehdottomasti kannatettava uudistus, mutta varsin vaatimaton nelivuotiskaudelle, jonka aikana tulisi kehittää uusien tai kasvavien työn muotojen (itsensätyöllistäjät, jakamistalous) verotus- ja vakuutusikäytäntöjä kokonaisvaltaisesti.

Vuoden 2019 alusta lähtien myös työllisyysmäärärahat siirtyvät maakunnille. Tähän liittyy riskiä, joita ei julkisen talouden suunnitelmassa ole asianmukaisesti huomioitu. Ensinnäkin rahoitus

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

siirretään maakunnille yleiskatteellisena, jolloin sitä on mahdollista käyttää myös muihin menoihin. Sosiaali- ja terveystieteiden epärealistiset säästötavoitteet synnyttävät maakunnille vahvan houkuttimen ohjata näitä rahoja sote-palveluihin.

Toiseksi, vielä on epäselvää, miten käy TYP-toiminnan rahoituksen, kun senkin järjestäminen siirtyy maakuntien vastuulle. Tähän saakka kunnat ovat valtion ohella rahoittaneet merkittävästi vaikeimmin työllistyvien monialaisia palveluita. Osan näistä rahoista on tarkoitus siirtyä maakuntiin sote-uudistuksen myötä, mutta ei kaikki eikä mitenkään erikseen korvamerkittynä. On hyvin mahdollista, että kuntien TYP-toiminnan hajoaminen, yksityisten toimijoiden roolin kasvattaminen ja rahoituksen niukkuus johtavat yhdessä siihen, että erityisesti vaikeimmin työllistyvien osalta palvelut heikkenevät merkittävästi.

Sote- ja maakuntauudistus

Hallituksen esittämä maakuntauudistus ja sote-malli merkitsisi huomattavia julkistalouden rakenteellisia muutoksia.

Maakunnille siirtyisi vuodesta 2019 alkaen rahoitusta lähes 19 miljardin euron verran ja huomattava osan kuntien tehtävistä, mutta ei lainkaan mahdollisuutta omaan varainhankintaan verotuksen kautta. Valtaosa kunnallisesta tuloverosta siirtyisi valtion tuloverotukseen. Maakuntien rahoitus budjetoitaisiin valtiovarainministeriön kautta, mikä korostaisi entisestään VM:n asemaa julkisten rahavirtojen kontrolloijana. Jo aiemmin sille on siirretty esimerkiksi kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien hallinta. Demokratian näkökulmasta tämänkaltainen hallinnollinen keskittäminen on ongelmallista.

VM:n ohjaavan aseman kasvaminen saattaa johtaa myös talouskurielementtien vahvistumiseen palveluiden laatua ja sisältöä koskevien tavoitteiden kustannuksella — varsinkin, kun koko uudistuksen keskeinen tavoite on menojen kasvun hidastaminen. Jo edellisessä julkisen talouden suunnitelmassa linjattiin esimerkiksi maakuntien valtionrahoituksen indeksikorotuksen puolittamisesta vuonna 2020, mikä tarkoittaa 166 miljoonan euron leikkausta. Menoleikkauspaineita kasvattaa myös se, että jo muutenkin sadoilla miljoonilla euroilla alennettua tuloverotusta aiotaan keventää 240 miljoonalla eurolla lisää, kun kuntien verotusosuus siirtyy valtiolle.

Sote-uudistuksessa määritellään, kuinka elintärkeät palvelut, kuten sairaanhoito, vanhuspalvelut, lastensuojelu, neuvolat ja vammaispalvelut, toimivat, kuka ne tuottaa ja kuinka ne rahoitetaan.

Niin sanottu valinnanvapauslaki muuttaisi toteutuessaan koko suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuoltomallin. Luopuisimme lopullisesti pohjoismaisesta hyvinvointivaltioajattelusta ja siirtyisimme markkinavälitteisten, yksityisesti tuotettujen palveluiden aikaan. Kustannukset toki säilyisivät edelleen julkisella sektorilla: kyse on 20 miljardin euron vuotuisesta menoerästä.

Uudistuksen keskeisimmät tavoitteet ovat palveluiden laadun ja saatavuuden parantaminen sekä kustannusten kasvun taittaminen. Kuten niin asiantuntijat, sote-alan käytännön tekijät kuin monet päättäjätkin ovat huomauttaneet, tarkoittaisi kaavailtu ulkoistamis- ja yksityistämismalli todennäköisesti pikemmin kokonaiskustannusten nousua, eriarvoisuuden kasvua ja palveluketju-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

jen pirstoutumista. On myös hyvin todennäköistä, että sote-markkinat keskittyisivät voimakkaasti monikansallisille suuryhtiöille.

Suomalainen sairaanhoito ei kärsi kilpailun puutteesta. Terveystenhoitojärjestelmämme on Euroopan kustannustehokkaimpia, ja se pärjää varsin hyvin myös laadullisissa vertailuissa, joskin eri sosioekonomisten ryhmien ja eri alueiden väliset erot ovat huomattavan suuria. Lisäksi Suomessa on Pohjoismaiden korkeimmat asiakasmaksut.

Hallituksen valinnanvapausmalli sisältää ainakin kolme merkittävää kustannusriskiä.

Ensinnäkin malli siirtää merkittävän määrän uusia potilaita yksityisten tuottamien mutta verovaroja kustannettujen palveluiden piiriin ja alentaa samalla omavastuuta verrattuna siihen, mitä se on yksityisellä puolella ollut.

Toinen suuri kustannusriski liittyy yksityisten firmojen liiketoimintaan ja transaktiokustannuksiin. Hallituksen valitsema malli tarkoittaa vääjäämättä, että huomattavasti rahaa menee firmojen voittoihin ja osinkoihin, markkinointiin, edunvalvontaan, järjestelmän valvontaan, sopimusbyrokratiaan ja -juridiikkaan, palveluohjaukseen ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Yhtiöiden rahoitusmallia on tuskin mahdollista rakentaa niin, ettei siihen jäisi yksityiselle yritykselle kannustinta yli- tai alihoitaa potilaita. On olemassa myös huomattava aggressiivisen verosuunnittelun riski, johon päivitettykään valinnanvapausesitys ei riittävästi puutu.

Kolmanneksi myös palveluketjujen katkonaisuus tulee kalliiksi. Monet taloustieteilijät ovat kannattaneet mallia, jossa palveluntuottajilla on vastuu sekä hoitoketjujen kokonaisuudesta että rahoituksesta. Vain tällöin olisi mahdollista välttää osaoptimoinnin ja kustannusten siirtämisen riskeistä, koska hyvin toimivat perustason palvelut ja ennaltaehkäisy säästäisivät saman tahon vaikeamman hoidon menoista. Tämä ei toteudu hallituksen mallissa, jossa palveluntuottajilla ei ole tällaista kokonaisvastuuta. Kun ei saada integraatiota, ei saada myöskään edellytyksiä järkeville kustannussäästöille.

Mikäli riskit toteutuvat, on sosiaali- ja terveydenhuolto kaoottisessa tilassa. Kustannukset nousevat, mutta tasa-arvo vähenee. Koska maakunnat saisivat valtiolta könttäsunnan kaikkien lakisääteisten tehtäviensä hoitoon, voisi sote-kustannusten kasvu merkitä muiden tärkeiden toimintojen supistamista.

Markkinat voi avata vain kerran. Jos siinä epäonnistutaan, joudutaan seurauksia korjaamaan pitkään ja kalliisti. Välttämättä se ei edes onnistu: hajotettua ja yksityistettyä voi olla mahdotonta palauttaa toimivaksi julkisvetoiseksi kokonaisuudeksi.

On järkevimpiä tapoja tehdä sote. Vasemmistoliiton mallissa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudesta siirretään maakunnille, jotka toimivat pääasiallisina tuottajina. Niillä on kokonaisvastuu ja myös verotusoikeuden tuomaa aitoa poliittista liikkumatilaa. Tällöin on mahdollista saavuttaa aito palveluiden integraatio ja parantaa hoidon tasa-arvoa niin alueellisesti kuin eri väestöryhmienkin välillä. Maakunnat voisivat harkintansa mukaan täydentää omaa palveluvalikoimaansa ulkoa hankituilla palveluilla.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

Vasemmiston malli ei sulje pois potilaan itsemääräämisoikeuden ja valinnanvapauden kehittämistä, mikäli tällä tarkoitetaan mahdollisuuksia olla mukana suunnittelemassa palvelukokonaisuuksia ja mahdollisuuksia valita hoitoammattilaisia.

Harmaa talous ja verovälttely kuriin

Hallitus antoi julkisen talouden suunnitelman yhteydessä "täydentäviä linjauksia" harmaan talouden vastaisesta työstään. Pääsääntöisesti hallitus kuitenkin tyytyy toteamaan käynnissä olevat EU-sääntelyhankkeet ja sen, että niin sanotun veronkiertodirektiivin kansallisen implementoinnin valmistelu on aloitettu. Direktiivin nojalla esimerkiksi korkovähennysoikeuden rajoittaminen koskee vuodesta 2019 alkaen myös konsernin ulkopuoliselle toimijalle maksettuja korkoja. Myös ns. hybridijärjestelyihin tartutaan tiukemmin "viimeistään vuodesta 2020 alkaen".

Monet EU-uudistuksista menevät oikeaan suuntaan, ja on hyvä, jos Suomi aidosti soveltaa veronkiertodirektiiviä tiukasti. Esimerkiksi korkovähennysoikeuteen ja hybridijärjestelyihin liittyvät uudistukset ovat sellaisia, joita vasemmistoliitto on entuudestaan edellyttänyt.

Julkisen talouden suunnitelman liitteessä hallitus mainitsee lisäksi, kuinka "Suomi kannattaa tilinpäätösdirektiiviin ehdotettua muutosta julkisesta tiettyjen tulo- ja verotietojen maakohtaisesta raportoinnista, joka koskisi suurimpia konserneja." Sääntö sisältyy vuoden 2017 alusta voimaan tulleeseen lakiin ja koskee ensimmäisen kerran vuoden 2016 tietoja.

Kyseisessä liitteessä ei kuitenkaan mainita, että Suomi ei ole ollut halukas

a) ulottamaan julkista raportointivelvollisuutta muihin kuin todella suuriin, yli 750 miljoonan euron liikevaihdon yrityksiin (eli ylivoimainen enemmistö yrityksistä jää raportointivelvollisuuden ulkopuolelle) tai

b) edellyttämään maakohtaisten tietojen erittelyä kaikkien konsernin toimimaiden osalta, mikä olisi perusedellytys aggressiivisen verosuunnittelun tai veronkierron arvioimiselle. (Nyt maakohtaisia tietoja pitäisi toimittaa vain EU-maiden tai "veroparatiisien — joiden määritelmästä ei ole EU:ssa päästy yksimielisyyteen — osalta, mikä vesittää koko uudistuksen idean).

Hallitus ilmoittaa myös jatkavansa harmaan talouden torjunnan toimenpideohjelman, mutta mitään lisäresursseja tähän toimintaan ei osoiteta. Lisämäärärahojen kohdentaminen verottajalle, poliisille, syyttäjä- ja oikeuslaitokselle ja tullille olisi kuitenkin perusedellytys tehokkaalle harmaan talouden torjunnalle. Perusrahoituksen jatkuva pieneneminen sitä vastoin heikentää monien viranomaistahojen kykyä puuttua talousrikollisuuteen.

Ymmärrettävästi hallitus ei mainitse myöskään sitä, että se on juuri runnonut läpi hallintarekisteröinnin mahdollisuutta laajentavan lakimuutoksen, joka supistaa rahoitusmarkkinoiden ja omistajatietojen avoimuutta sekä viranomaisten tiedonsaantimahdollisuuksia ja tekee veronkierrosta ja talousrikollisuudesta entistä helpompaa.

Ainoa aidosti hyvä esitys harmaan talouden osalta on rakennuslupa- ja käytössä olevan veronumeron laajentaminen muille toimialoille (esimerkiksi telakat, ravintola-ala, siivousala). Tämä to-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

teutetaan erikseen tehtävän selvityksen suositusten mukaisesti. Rakennusosalalla veronumerosta on saatu mainiota kokemuksia. Myös raskaan liikenteen vinjettimaksun voi katsoa tukevan harmaan talouden torjuntaa. Julkisen talouden suunnitelman kokonaisuudessa ne ovat kuitenkin laiha lohtu.

Kehitysyhteistyö sekä pakolais- ja turvapaikkapolitiikka inhimillisemmäksi

Hallitus on päättänyt korottaa kehitysyhteistyömäärärahoja kolmella miljoonalla eurolla vuonna 2018 ja kuudella miljoonalla eurolla vuonna 2019. Näiden muutosten jälkeen kehitysrahoituksen bruttokansantulo-osuus on hallituskaudella keskimäärin 0,39 prosenttia. Vielä vuonna 2016, ennen historiallisia ja häpeällisiä leikkauksia, tämä osuus oli 0,44 prosenttia. Tässä valossa on jopa irvokasta, että julkisen talouden suunnitelmassa edelleen puhutaan siitä, kuinka "pitkän aikavälin tavoite" on 0,7 prosentin bktl-osuus, johon Suomi on kansainvälisesti sitoutunut. Muissa Pohjoismaissa kehitysyhteistyömäärärahojen osuus on prosentin tienoilla.

Lisäksi on syytä huomata, että suomalaisen kehitysavun suurin vastaanottajamaa on Suomi itse. (Tämä korostuu pakolais- ja turvapaikanhakijakulujen kasvun myötä, sillä ne tilastoidaan viralliseksi ODA-kehitysavuksi.)

Hallitus sanoo myös olevansa edelleen sitoutunut ohjaamaan hallitusohjelman mukaisesti kehitysyhteistyöstä 0,2 prosentin bktl-osuuden ns. vähiten kehittyneille maille. Tänä vuonna osuuden arvioidaan kuitenkin jäävän noin 0,15 prosenttiin, eikä julkisen talouden suunnitelma selitä, kuinka asiantila tulevaisuudessa muuttuu. Vuoden 2017 budjetin käsittelyn yhteydessä kaikki hallituspuolueiden edustajat vastustivat vasemmistoliiton lausumaa, jossa edellytettiin vähiten kehittyneiden maiden rahoitusosuuden nostamista 0,2 prosentin tasolle.

Siinä missä varsinainen kehitysyhteistyö on ajettu alas, ehdottaa hallitus edelleen kehyskaudelle vuotuisia 130 miljoonan euron "kehitysyhteistyön finanssisijoituksia" eli rahoituksen ohjaamista yksityisen sektorin tukiin ja kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten laina- ja sijoitusinstrumentteihin.

Kehitysyhteistyön massiiviset leikkaukset ovat yksi Sipilän hallituksen synkimmistä ja kylmimmistä päätöksistä. Ne ovat vaikuttaneet konkreettisesti miljoonien ihmisten elämään ja pilaavat Suomen kansainvälisen maineen. Äkkiarvaamatta ja vailla suunnittelua toteutettujen leikkausten vuoksi myös paljon arvokasta osaamista on menetetty.

Vasemmistoliiton kanta on, että Suomen on kannettava kansainvälinen velvollisuutensa ja nostettava kehitysyhteistyömäärärahat asteittain pohjoismaiselle tasolle. Tämä olisi osoitus siitä, että seisomme arvopuheidemme takana myös teoin.

Vuonna 2016 Suomen pakolaiskiintiö pienennettiin 750 henkilöön vuodessa. Vuosina 2014 ja 2015 kiintiö oli 1 050 henkeä. Julkisen talouden suunnitelmassa ennustetaan turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten määrän laskevan keskimäärin noin 7 000:een vuodessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

Maailmassa on yhteensä lähes 60 miljoonaa pakolaista. Heistä valtaosa on köyhissä valtioissa. Talouden taantumasta huolimatta Suomi on yksi maailman vauraimmista maista. Meillä on sekä velvollisuus että varaa tehdä enemmän.

Vasemmistoliitto vaatii Suomen pakolaiskiintiön tuntuvaan korottamista. Kaikille turvapaikanhakijoille on taattava inhimillinen kohtelu ja asianmukainen tuki ja käsittely. Ketään ei tule pakko-palauttaa sodan keskelle tai sellaisille alueille, joilla heidän turvallisuutensa on uhattuna.

Harkintaa asehankintoihin

Puolustusvoimien tasapainoinen ja kustannustehokas kehittäminen vaatii, että keskeisistä resursseista ja niiden rahoittamisesta on selkeä kuva. Puolustusvoimilla on edessään valtavan mittaluokan "strategiset suorituskykyhankkeet": Laivue 2020 sekä Hornet-hävittäjien korvaaminen.

Varsinkin jälkimmäisen hankkeen hinta, arviolta 7—10 miljardia euroa, on ennen näkemättömän suuri. Hallitus on ilmoittanut, että julkisista palveluista ja sosiaaliturvasta ei sotilasmenojen kasvun vuoksi leikata: hankinnat tehdään ainakin osin velaksi.

Julkisen talouden suunnitelmassa julkistalouden tasapainoa ja "velaksi elämisen loppumista" tarkastellaan kuin asehankintoja ei olisi. Tämä on sinänsä outo valinta, että esimerkiksi EU:n kasvu- ja vakaussopimuksen säännöissä ei ole mitään erityisvapautuksia asehankinnoille. Talouskurisäännöt on sinänsä syytäkin kyseenalaistaa, mutta Sipilän hallitukselle ne ovat aiemmin olleet pyhiä. On kiinnostavaa, että puolustushankintojen kohdalla talouskuriperiaatteesta voidaan joustaa, mutta muiden, perusteltujen ja tarpeellisten julkisten investointien kohdalla ei.

Suureen ja pitkäkestoiseen hankintaan sekä hävittäjäkaluston käyttöaikaan liittyy monia epävarmoja riskitekijöitä, kuten esimerkiksi elinkaarikustannukset ja valuuttariskit. Hankinnan suuruuden suhde myöhemmän harjoittelun kustannuksiin, määrään sekä laatuun ja myös epävarmuus teollisen yhteistyön edistämisestä vaikuttavat kokonaiskustannuksiin. Teollisen yhteistyön tärkeyttä tulisi kuitenkin neuvotteluissa painottaa. Lisäksi on syytä huomata, että muut puolustusmateriaalihankinnat kallistuvat vuosittain 4—7 prosenttia, mikä asettaa ennakoivalle taloussuunnittelulle omat lisähaasteensa.

Strategisten suorituskykyhankkeiden kustannuksia tulee verrata puolustusvoimien kykyyn täyttää muut tarpeensa ja velvollisuutensa asianmukaisesti. Esimerkiksi henkilöstön työssä jaksaminen on heikentynyt. Julkisen talouden suunnitelma antaa valitettavan puutteellisen selvityksen siitä, kuinka puolustusvoimien tulevat menot vaikuttavat Suomen julkiseen talouteen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta tärkeisiin valtiontaloutta koskeviin suunnitelmiin, kuten julkisen talouden suunnitelmiin ja vuosittaisiin

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

talousarvioihin, sisällytetään kattava arvio esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksista tulonjakoon ja eri väestöryhmiin, sukupuolten väliseen tasa-arvoon, ympäristökuormitukseen ja hyvinvointiin. Bruttokansantuotteen rinnalle tulee ottaa vähintään yksi laajemmin hyvinvointia kuvaava mittari.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee suunnitelman, jolla julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen budjettiosuus nostetaan takaisin maailman huipputasolle, noin prosenttiin bruttokansantuotteesta. Yhteensä yksityisen ja julkisen T&K&I-rahoituksen osuuden tulisi olla kolmen prosentin luokkaa.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo mahdollisimman pikaisesti eduskunnan käsiteltäväksi suunnitelman ympäristölle haitallisten ja tehottomien yritys- ja verotukien karsimiseksi ja uusien, kestävästä rakennemuutosta edistävien tukien käyttöönottamiseksi. Yritystukipolitiikan on perustuttava taloudelliseen vaikuttavuuteen sekä tuotannon ympäristövaikutusten parantamiseen.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää opintotukea opintorahapainotteisena ja niin, että opiskelijoiden toimeentulo helpottuu.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahojen korottamiseksi niin, että niiden bkt-osuus nousee hallituskaudella vähintään samalle tasolle kuin ennen vuoden 2016 leikkauksia ja että vähiten köyhien maiden rahoitusosuus on vähintään 0,2 prosenttia bkt:sta.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa asumistuen heikennykset.

7. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen asumistakuulaiksi, jolla taataan jokaiselle oikeus turvalliseen, kohtuuhintaiseen asuntoon.

8. Eduskunta edellyttää, hallitus valmistelee esityksen, jolla edellytetään kunnilta kaavoituksessa ja asuntotuotannossa korkeampaa asumismenoiltaan säännellyn asuntotuotannon osuutta. Osuus voisi olla esimerkiksi 30 prosenttia.

9. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lakiesitykset, joilla vuokralaisen oikeudet ja irtisanomissuoja turvataan vuokrankorotustilanteissa nykyistä vahvemmin, vuokranantajalle säädetään velvollisuus todistaa vuokrankorotuksen kohtuullisuus ja vuokrien kohtuuttomat korotukset estetään. Hallituksen tulee ryhtyä toimiin myös laittomien, normaalin vuokran päälle tulevien lisävuokrasopimusten kitkemiseksi.

10. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kehyskaudella toteutettavaksi tuloverouudistuksen, jossa pääomatuloja verotetaan yhdessä ansiotulojen kanssa yhden progressiivisen asteikon mukaisesti.

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa työttömyysturvan ja asumistuen suojaosan 500 euroon kuukaudessa ja että tämä suojaosa koskee palkkatulojen lisäksi myös kaikkia muita tulomuotoja.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 3 /vas

- 12. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla työttömien omaehtoista opiskelua helpotetaan ja työttömyysturvan tarveharkinnasta luovutaan heidän kohdallaan. Työttömälle työnhakijalle pitää sallia myös sivutoiminen opiskelu, jos hän on työmarkkinoiden käytettävissä.*
- 13. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta Suomeen tulee sellainen ennakkopäätösjärjestelmä, jonka kautta työttömät voivat saada sitovan etukäteispäätöksen siitä, kuinka esimerkiksi osittainen työskentely vaikuttaa heidän työttömyyspäivärahaansa ja muihin etuuksiin.*
- 14. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi lisätalousarvioesityksen, jolla julkisten työllisyyspalveluiden resurssit mitoitetaan niin, että jokaiselle työttömälle työnhakijalle pystytään tarjoamaan hänen tarvitsemaansa henkilökohtaista neuvontaa TE-toimistossa.*
- 15. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti home- ja kosteusongelmaitten julkisten rakennusten korjausohjelman, jonka mittakaava vastaa korjaus- ja uudisrakennustarvetta.*
- 16. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen kattavan koulutus- ja tutkimusstrategian, joka sisältää selkeät tavoitteet ja keinot koulutuksen laadun ja koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi ja jonka toteuttaminen alkaa kehyskaudella.*
- 17. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esitykset ns. Ruotsin mallin mukaisesta järjestelmästä, jossa taataan 15 tuntia viikossa maksutonta varhaiskasvatusta kaikille 3—5-vuotiaille lapsille.*
- 18. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esitykset äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan muuttamiseksi 6+6+6-malliksi, jossa molemmille vanhemmille on varattu yksi 6 kuukauden jakso ja yhden jakson vanhemmat saavat käyttää haluamallaan tavalla.*
- 19. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 2018 talousarvion yhteydessä käsiteltäväksi esityksen, jossa työttömien työllistämistä ja yrittäjyyttä helpotetaan alentamalla palkan sivukuluja määräjäksi siten, että työnantaja saa ehdot täyttävästä palkkautusta työntekijästä hyvityksen automaattisesti eikä tukea ole sidottu talousarvion palkkatukimäärärahan riittävyteen.*
- 20. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu yhdistysten ja säätiöiden palkkatuen erillisrajauksesta.*
- 21. Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkentaa työttömyysturvalain soveltamisesta tehtyä ohjetta sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määrittämiseksi.*

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause /vas

- 22. Eduskunta edellyttää, että hallitus vetää pois esityksensä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseksi ja perustaa parlamentaarisen sote-valmistelutyöryhmän, jossa kaikki eduskuntaryhmät ovat edustettuina.*
- 23. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi sellaisen maakuntien rahoitusmallin, joka antaa maakunnille verotusoikeuden ja aitoa talouspoliittista liikkumavaraa.*
- 24. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi ekologisen kokonaisverouudistuksen, joka kattaa ainakin energian tuotannon ja käytön, teollisuuden, liikenteen, asumisen ja maa- ja metsätalouden ja joka ei vähennä verojärjestelmän progressiivisuutta.*
- 25. Eduskunta edellyttää, että hallitus korottaa harmaan talouden, talousrikollisuuden ja veronkierron vastaisen toiminnan määrärahoja.*
- 26. Eduskunta edellyttää, että hallitus vaatii kaikkia kirjanpitolain mukaisia suuryrityksiä antamaan toiminnastaan kattavan julkisen maakohtaisen raportin kaikkien niiden maiden osalta, joissa niillä on tytäryhtiö tai kiinteä toimipiste.*
- 27. Eduskunta edellyttää, että hallitus liittää Suomen niiden maiden joukkoon, jotka valmistelevat eurooppalaista rahoitusmarkkinaveroa.*
- 28. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo ensi tilassa eduskunnan käsiteltäväksi lakimuutokset, joilla turvataan omistustietojen yleisöjulkisuus ja viranomaisten tiedonsaantimahdollisuudet vähintään kotimaisen suoran omistuksen järjestelmän tasolla silloinkin, kun suomalainen käyttää ulkomaista arvopaperikeskusta. Suomalaisilta tulee edellyttää sanktion uhalla suoraa omistusta suomalaisten yritysten osalta, ja yritykset tulee velvoittaa tunnistamaan omistajansa ja toimittamaan niitä koskevat tiedot reaaliaikaiseen julkiseen rekisteriin.*
- 29. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, joka ohjaa päästökauppatulot uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden kehittämiseen.*

Helsingissä 20.6.2017

Kari Uotila vas

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

VASTALAUSE 4 /r

Perustelut

Suomen talous näyttää vihdoinkin elpymisen merkkejä. Viime vuonna kasvu oli 1,4 prosenttia, ja tänä vuonna kasvun odotetaan olevan entistä voimakkaampaa. Valtiovarainministeriö on viimeisimmän tiedon mukaan ennustanut jopa 1,2 prosentin kasvua, kun taas Suomen Pankin maaliskuun ennusteen mukaan talous kasvaa tänä vuonna jopa 1,6 prosenttia. Positiivisista ennusteista huolimatta, talous ei edelleenkään ole vakaalla pohjalla ja talouskasvun odotetaan olevan jatkosakin maltillista. Yhdyn valtiovarainvaliokunnan kantaan siitä, että julkisen talouden haasteet eivät ainoastaan johdu heikosta taloustilanteesta, vaan myös rakenteellisten uudistusten puutteesta. Tarvitsemmekin lisää rakenteellisia uudistuksia purkaaksemme kannustinloukkuja ja parantaaksemme työllisyyttä.

Verotus

Verotuksen tulee kannustaa työn tekemiseen ja yrittämiseen sekä ehkäistä kannustinloukkuja. Haluamme saada aikaan veromuutoksen, joka painottuu kulutuksen verottamiseen työn verottamisen sijaan. Siksi haluamme madaltaa ansiotuloverotusta. Me uskomme palkkatyön verotuksen pienentämisen dynaamisiin vaikutuksiin. Matalamman ansiotuloverotuksen rahoitamme korottamalla arvonlisäverokantoja.

Kannustaaksemme yrittäjyyttä haluamme nostaa kotitalousvähennyksen määrää. Kotitalousvähennyksellä on hyvä vaikutus työllistämiseen, ja sillä torjutaan harmaata taloutta.

Me haluamme keventää lisäveroa, jota osa eläkeläisistä pakotetaan maksamaan. Ehdotamme myös, että autoverotus palautetaan vuoden 2015 tasolle.

Työllisyys

Suomen korkea rakenteellinen työllisyys rajoittaa talouskasvun mahdollisuuksia, ja hallituksen tavoite luoda 110 000 uutta työpaikkaa ja nostaa työllisyysaste 72 prosenttiin on oikea. Vaikka työllisyyskehitys on viime aikoina ollut hyvää, tarvitsemme lisää rakenteellisia uudistuksia, jotka vahvistavat julkista taloutta pitkällä aikavälillä.

Naisten työllisyysaste on Suomessa matalampi kuin muissa Pohjoismaissa. Syynä tähän on se, että nykyinen kotihoidon tukemme ja perhevapaajärjestelmämme eivät tue äitien urakehitystä. Paluu työelämään viivästyy, mikä samalla pienentää naisten palkka- ja eläketasoa. Tarvitsemmekin tasa-arvoisemmat työmarkkinat, mutta tämä edellyttää määrätietoisia ja rakenteisiin puuttuvia, tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä. Hallitus on kuitenkin toistuvasti osoittanut, että tasa-arvokäsyt ovat sille toissijaisia.

Avain naisten työllisyyden parantamiseksi on perhepoliittinen kokonaisuudistus, joka helpottaisi työn ja perhe-elämän yhteensovittamista ja pienentäisi naisten ja miesten välisiä palkka- ja eläkeeroja. Kotihoidon tukea tulisi uudistaa lyhentämällä tuen enimmäiskestoja, ja perhevapaajärjestel-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

mää tulisi uudistaa 6+6+6-mallin mukaisesti nykyisen ansiosidonnaisen äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan sijaan.

Nyt puoliväliriihessä hallituksella olisi ollut erinomaiset edellytykset tehdä päätös perhevapaajärjestelmän uudistamisesta tai edes valmistelun käynnistämisestä. Hallitus ei kuitenkaan mahdollisuuteen tarttunut.

Nuorisotyöttömyys on hälyttävällä tasolla, ja sen korjaamiseen vaaditaan nyt toimenpiteitä. Meidän tulee luoda minimityömalli, jossa alle 30-vuotiaat nuoret saavat ansaita 500 euroa kuussa ilman, että se vaikuttaisi tukiin tai muihin etuuksiin. Työnantajat maksavat puolestaan pienempiä työnantajamaksuja palkatessaan nuoren henkilön.

Ansiosidonnaista työttömyysturvaa tulisi kehittää kannustavampaan suuntaan nostamalla päivärahaa hiukan ja samalla lyhentämällä tuen maksamisaikaa. Tanskassa kokemukset tällaisesta mallista ovat hyvät. Suomessa tehdyt tutkimukset osoittavat, että suurin osa uudelleentyöllistyneistä saavat työpaikan päivärahan ansainta-ajan alussa tai lopussa.

Suuri ongelma työmarkkinoilla on, että työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa. Työnvälityksen parantamiseksi meidän tulisi antaa yksityisten työnvälittäjien tukea julkisia työvoimatoimistoja. Näin parannetaan työntekijöiden ja avointen työpaikkojen kohtaamista. Alueelliset kokeilut yksityisestä työnvälityksestä Uudellamaalla ja Pirkanmaalla ovat osoittautuneet onnistuneiksi.

Verotuloja voidaan lisätä korottamalla kotitalousvähennystä. Korottamalla kotitalousvähennyksen enimmäismäärää 3 000 euroon ja vähennettävää osuutta 60 prosenttiin lisätään verotuloja, tuetaan yrittäjyyttä, kannustetaan naisvaltaisia palveluyrittäjiä ja parannetaan työllisyyttä. Samalla parannamme yksityisyrittäjien toimintaedellytyksiä ja ehkäisemme harmaata taloutta.

Ratkaiseva kysymys työllisyyden parantamiseksi on ennen kaikkea se, miten voimme helpottaa yrittäjyyttä ja kannustaa pieniä ja keskisuuria yrityksiä kasvuun. Yksi keino on tarjota palkkahallintoa pienyrittäjille. Palkkahallintoon tarvitaan sujuvampia rutiineja, erityisesti pienissä yrityksissä. Yrittäjät itse kertovat, että työntekijöiden palkkaaminen aiheuttaa paljon uutta hallinnollista työtä, mikä on selkeä kasvun hidaste. Ensimmäinen askel yrittäjyyden helpottamiseksi olisi, että erilaiset palkan sivukulut yhdistettäisiin. Valtio voisi vuosittain määrittää prosenttierän, joka kattaisi kaikki palkan sivukulut. Yritykset maksaisivat tämän könttösunnan Verohallinnolle, joka vastaisi maksujen hallinnoimisesta ja jakaisi summan edelleen oikeille tahoille.

Uusia työpaikkoja syntyy pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Paikallinen sopiminen joustavoittaa taloutta, parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia ja on avainasemassa työllisyyden parantamisessa. Siksi paikalliselle sopimiselle on annettava todelliset edellytykset. Tämän lisäksi tarvitsemme täysin uuden keskustelukulttuurin työpaikoille. Siinä työnantaja ja työntekijä yhdessä keskustellen löytävät ratkaisut, jotka ovat yritykselle tai julkiselle työnantajalle parhaat.

Taloutemme menettää vuosittain jopa 25 miljardia euroa työkyvyttömyyseläkkeiden, sairauspoissaolojen, sairaana työskentelyn ja työtapaturmien takia. Parempi työhyvinvointi säästää yhteiskunnalle miljardeja euroja samalla, kun se parantaa yksilöiden elämänlaatua. Mielentervey-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

teen tulee satsata vahvistamalla työhyvinvointia ja kuntouttavaa toimintaa jo nuorilla. Kansallisen työhyvinvointiohjelman tekeminen tulee aloittaa pikimmiten.

Hallitus leikkaa parhaillaan opintotuesta mutta kieltää samalla opiskelijoita tienaamasta elantoon asettamalla sanktioita. Opintotukien takaisinmaksubyrokraatiaan kuuluu vuosittain suuria määriä työtunteja. Työkokemus helpottaisi vastavalmistuneiden siirtymistä työelämään, ja toimenpiteen dynaamiset vaikutukset parantaisivat maan taloutta. Meidän tulisikin korottaa opintotuen tuloarvoja 50 prosentilla.

Vienti, korkea jalostusarvo ja osaava työvoima mahdollistavat menestyksemme. Suomalaiset yritykset tarvitsevat parhaimpia työntekijöitä menestyäkseen. Maamme väestömäärän kehitys olisi kuitenkin jo nyt negatiivinen ilman maahanmuuttajia. Suomi tarvitseekin lisää osaajia. Tarveharkinnan poistaminen mahdollistaa työntekijöiden palkkaamisen aloille, joilla nyt vallitsee osaan työvoiman pula. Erityisesti useat startup-yritykset kärsivät tarveharkinnasta. Yksi avaintekijä Ruotsin hyvässä menestyksessä on, että siellä on suuri tarjonta ulkomaalaista työvoimaa. Suomen tulisi poistaa työllistymisen esteet maahanmuuttajilta.

Pitkät turvapaikkapäätöksen odotusajat ovat vain osa ongelmaa. Haastavaa on myös esimerkiksi pankkitilin avaaminen, mikä puolestaan on edellytys palkan vastaanottamiselle tehdystä työstä. Siksi turvapaikanhakijoiden henkilökortin saamista on ensi tilassa helpotettava. Meidän tulisikin poistaa turvapaikanhakijoiden työnteon käytännön esteet.

Työllisyyden parantamiseksi meidän tulisi myös rohkeasti tarttua tulevaisuuden mahdollisuuksiin, joita ovat mm. jakamistalous ja kierrätystalous ja muut uudet alat. Suomen tulisi olla proaktiivinen ja uusia lainsäädäntöä ja rakenteita, jotta saisimme näistä tulevaisuuden aloista kaiken mahdollisen potentiaalin irti.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Hallituksen sosiaali- ja terveydenhuolto- ja maakuntauudistus on merkittävä julkishallinnon ja toimintatapojen uudistus, jolla tavoitellaan kolmen miljardin euron säästöjä vuositasolla vuoteen 2030 mennessä. Kestävyysevajeen umpeen kurominen on tärkeää, jotta julkinen talous olisi tulevaisuudessa kestäväällä pohjalla, mutta on kuitenkin hyvin epätodennäköistä, että näitä säästöjä tullaan saavuttamaan hallituksen lupauksen mukaisesti, jos sote-uudistus menee läpi. Sote- ja maakuntauudistus nykyisessä muodossaan tulee asiantuntijoiden mukaan lisäämään erityisesti terveydenhuollon mutta myös koko sosiaali- ja terveydenhuollon julkisia kustannuksia.

Sote-uudistuksen eräs keskeinen tavoite on taata samantasoiset sote-palvelut kaikille kansalaisille ja sitä kautta pienentää terveys- ja hyvinvointieroja. Vaikka asiakkaan/potilaan valinnanvapaus sinänsä on tavoiteltava asia, liittyy esitykseen nykyisessä muodossaan merkittäviä riskejä. Asiantuntijalausuntojen perusteella on melko todennäköistä, että esitys sen nykyisessä muodossa tulee lisäämään niin sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannuksia kuin terveyshuollon eriarvoisuuttakin. Palveluiden saatavuus ja valinnanvapaus tulee lisääntymään kaupungeissa ja asutuskeskuksissa, mutta valinnanvapauden toteutuminen harvaan asutuilla alueilla tulee olemaan näennäistä. Tämä vaikuttaa oleellisesti valinnanvapauden toteutumiseen ja sitä kautta eriarvoisuuteen. Jo nykyisellään vähävaraiset käyttävät vähiten terveyspalveluja, vaikka tarve voisi heil-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

lä olla suurin. Nyt esitetyn valinnanvapausmallin monimutkaisuuden vuoksi onkin todella epäselvää, miten luvutut terveyshyödyt tulevat jakautumaan tasaisesti väestön kesken. Valinnanvapaus ja erityisesti yhtiöittämisvelvoite ovat nykymuodossaan uudistuksia, jotka uhkaavat rapauttaa suomalaisen terveydenhuollon. Tarvitsemme valinnanvapautta, joka on todellista.

Lisääntynyt valinnanvapaus hoidossa ja hoivassa on hyvä asia, joka voi parantaa hoidon laatua yksittäisen potilaan osalta, mutta sitä tulisi kehittää siten, että raha nykyistä paremmin seuraisi potilasta. Rahoitusta on yksinkertaistettava ja kanavoitava pitkällä aikavälillä yhdellä tavalla. Jokaisen henkilön on saatava mahdollisuus valita ratkaisu, joka sopii hänelle parhaiten — riippumatta siitä, onko palvelu julkisen, yksityisen toimijan tai kolmannen sektorin tuottamaa. Julkinen sektori kantaa päävastuun hoidosta ja laatii laatuvaatimukset. Samalla on tärkeää, että julkisella sektorilla myös jatkossa on vahva rooli hoidon tuotannossa.

Koko itsenäisyytemme ajan kunnat ovat vastanneet paikallisdemokratian toteutumisesta. Peruspalveluja koskevat päätökset on tehty lähellä palveluja käyttäviä kunnan asukkaita. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen myötä järjestämisvastuu sosiaali- ja terveyspalveluista siirtyy kunnilta maakunnille, ja näin ollen sote-palveluja koskeva päätöksenteko siirtyy hyvin kauaksi niistä ihmisistä, jotka käyttävät näitä palveluita. Paikallistieto ja lähidemokratia heikentyvät, kun päätösvaltaa ollaan siirtämässä kauemmaksi kansalaisista samalla, kun edustus maakuntavaltuustoisissa ei jakautune tasan väestön kesken. Tätä demokratiavajetta pahentaa myös se, että nyt ollaan luomassa uutta hallinnon tasoa, jolle ei kuitenkaan olla antamassa todellista asianmukaista itsehallintoa verotusoikeuden puuttuessa maakunnilta.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä kunnilta maakunnille myös kuntien rahoitusvastuu siirtyy samalla valtiolle, jolloin mm. valtionosuuksia alennetaan kuntien pienentyneiden menojen takia. Uudistuksessa on tärkeää varmistaa, ettei tähän asti sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluistaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti huolehtineita kuntia rangaista siten, että ne uudistuksen jälkeen joutuvat taloudellisesti huonompaan asemaan. On myös varmistettava, että siirtymävaiheen rahoitus on riittävä — julkisen talouden suunnitelma on näiltä osin riittämätön. Ilman riittävää rahoitusta uudistuksen läpivienti aiotussa aikataulussa on vaakalaudalla.

Kielellisten oikeuksien suhteen herää monia kysymyksiä, ja monin osin seurausten arviointi on puutteellista. Onko tilapäisellä hallinnolla tarpeeksi osaamista ja tietoa ruotsinkielisten asiakkaiden tarpeista? Miten valinnanvapaus tullaan todellisuudessa toteuttamaan niin, että kielelliset oikeudet turvataan? Kaksikielisille kunnille tai toimielimille ei ole luotu mahdollisuutta todella vaikuttaa kielellisten oikeuksien toteutumiseen vaan uudistuksessa luotetaan markkinoiden itseohjautuvuuteen ja maakuntien oma-aloitteisuuteen.

Hallituksen päivystysuudistusta ei voida jättää huomioimatta. On järjenvastaista, että Vaasan keskussairaala ei annettu ympärivuorokautista päivystystä, kun kaikki faktat puhuvat sen puolesta. Vaasan keskussairaala tarjoaa nykyään hoitoa noin 100 000 ruotsinkieliselle suomalaiselle. Tarve saada hoitoa ja hoivaa omalla äidinkielellä ei poistu tulevaisuudessa. Väestönkehitys puhuu Vaasan laajan ympärivuorokautisen päivystyksen puolesta. Vaasan seutu on yksi vahvimmin kasvavista talouskeskuksista koko maassa. Itse sairaanhoidon talous puhuu Vaasalle annet-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

tavan laajan ympärivuorokautisen päivystyksen puolesta. Vaasan keskussairaala kuuluu maan tehokkaimpiin.

Harmaan talouden torjunta

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta, 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5:tä prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Sipilän hallitus ei kuitenkaan ole tässäkään julkisen talouden suunnitelmassa priorisoinut harmaan talouden torjuntaa, vaikka siitä saaduilla tuloilla osa määräraholeikkauksista voitaisiin estää. Keskeisessä asemassa on rikostentekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa.

Harmaan talouden torjumiseksi määrärahojen lisääminen niin poliisitoimelle kuin syyttäjä- ja oikeuslaitokselle, Tullille ja verohallinnolle olisi tarpeen. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Koulutus ja tutkimus

Hallituksen osoittamat 340 milj. euron lisäpanostukset koulutukseen ja tutkimukseen ovat tervetulleita, mutta ne eivät tuo mitään oleellista parannusta, koska taustalla ovat hallituksen toteuttamat massiiviset säästöt. Leikkaukset muodostavat todellisen uhan opetuksen ja tutkimuksen laadulle, mikä vaarantaa vakavasti maamme kilpailukyvyn ja kasvun ja kovin tarpeelliset talouden ja työllisyyden nousumahdollisuudet maassamme. Suomelle panostaminen inhimilliseen pääomaan on elintärkeää maamme hyvinvoinnin kannalta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.

Rajujen korkeakoululeikkausten vaarana on myös, että monet nuoret ja lupaavat tutkijat hakeutuvat muualle kuin vapaan tutkimuksen tekemiseen. Tämä aivovuoto on osittain jo nähtävissä, ja sillä on pitkällä aikavälillä hyvin vakavat seuraamukset suomalaiselle tutkimukselle. Meidän tulisikin rohkeasti panostaa korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen, koska jokainen koulutukseen sijoitettu euro maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin. Tämä auttoi meitä myös yhdeksänkymmentäluvun laman voittamisessa.

Suomen Akatemialle ja Tekesille suunnattu määräaikainen lisärahoitus on sinänsä tervetullutta, mutta se ei vielä riitä nostamaan Suomea innovaatiokehityksen kärkimaaksi eikä se riitä kompensoimaan jo tehtyjä leikkauksia tutkimukseen ja opetukseen. Lisäksi uusi Suomen Akatemia — Tekes-vetoinen rahoitusmalli on monin tavoin ongelmallinen. Rahoitusmuoto synnyttää uutta hankebyrokratiaa uusine hakemuksineen ja arviointimenettelyineen, ja tämä voi omalta osaltaan lisätä yliopistojen tutkimushallinnollista taakkaa ja näin ollen viedä kallisarvoista aikaa pois tutkimuksesta. Lisäksi tutkimukselle tärkeät ominaisuudet, kuten pitkäjänteisyys ja ennustettavuus,

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

ovat uhattuina, kun rahoitusvaltuudet on sidottu lyhyisiin määräaikoihin tai ne on vahvasti korvamerkitty tietynlaiseen toimintaan. Kolmanneksi voidaan todeta, että lisärahoituksen suuntaaminen Suomen Akatemian rahoittamiin lippulaivahankkeisiin sekä Tekesiin tarkoittaa myös, että hallitus vahvistaa tiederahoituksen poliittista ohjausta.

On syytä kiinnittää huomiota siihen, että sekä yliopistot että ammattikorkeakoulut jäivät ilman perusrahoituksen vahvistamista. Tämä on todella valitettavaa, koska perustutkimus on kaikkien innovaatioiden perusta.

Ammattikorkeakoulujen osalta voidaan todeta, että hallitus on jättänyt kokonaan huomioimatta, millainen voimavara ammattikorkeakoulut ovat koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Paitsi että ammattikorkeakoulut tuottavat osaavaa työvoimaa yrityksiin ja julkisiin palveluihin, ne ovat merkittävä osa innovaatiojärjestelmäämme. Vaikka lippulaivaohjelmassa yhteistyötä yritysten kanssa korostetaan, ammattikorkeakouluja, joiden tehtäviin yritys yhteistyö erityisesti kuuluu, ei sisällytetty ohjelmarahoitukseen.

Hallitus on kovalla kädellä leikannut opiskelijatukia aikaisempina vuosina. Leikkausten valossa hallituksen päätös maksaa perheellisille opiskelijoille huoltajakorotus on tervetullut rakenteellinen muutos opintotukeen. Huoltajakorotuksen taso, 75 euroa eli yhteensä 10 miljoonaa euroa, on kuitenkin niin alhainen, ettei se kompensoi jo tehtyjä leikkauksia opintotukeen. Jotta perheelliset opiskelijat aidosti hyötyisivät taloudellisesti huoltajakorotuksesta, tulee se laskea etuoikeutetuksi tuloksi yleiseen asu-mistukeen nähden.

Opintotukeen on viime vuosien aikana tehty lukuisia leikkauksia ja muutoksia. Näiden muutosten vaikutukset tulisi nyt ensin arvioida kunnolla. Sen jälkeen tulee tarvittaessa aloittaa uusi laajapohjainen valmistelu vaihtoehtoisten mallien löytämiseksi.

Maahanmuutto ja pakolaiskiintiö

Vuosina 2014 ja 2015 Suomen pakolaiskiintiö oli 1 050 pakolaista vuodessa. Vuodesta 2016 kiintiö on kuitenkin pienennetty 750 pakolaiseen vuodessa. Näin, vaikka samanaikaisesti pakolaisvirrat eivät ole olleet yhtä suuria sitten toisen maailmansodan päättymisen. Ennuste julkisen talouden suunnitelman 2018—2021 mukaan on, että Suomeen tulevien turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten määrän arvioidaan laskevan keskimäärin n. 7 000 hakijaan vuodessa. Samaan aikaan maailmassa on vajaa 60 miljoonaa pakolaista, jotka eivät voi syystä tai toisesta palata kotipaikkakunnalleen. Näistä Eurooppa vastaanottaa alle 10 prosenttia, sillä suurin osa pakolaisista siirtyy kriisejä pakoon naapurimaihin.

Suomen on kannettava kansainvälinen vastuunsa. Suomi kuuluu maailman rikkaimpiin ja tasa-arvoisimpiin maihin, ja meidän kuuluu osoittaa solidaarisuutta ja auttaa niitä, jotka apua tarvitsevat. Ketään ei saa pakottaa elämään turvattomuudessa ja kurjuudessa. Tämän takia Suomen tulisi korottaa pakolaiskiintiötään 2 500 pakolaiseen vuodessa. Tähän kiintiöön ei tule laskea eurooppalaisen taakanjakomekanismin kautta tulevia turvapaikanhakijoita. Näin Suomi voisi edistää turvallisten turvapaikanhakureittien syntymistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

Maatalous

Maatalous on viime aikoina joutunut poikkeuksellisen suuriin ongelmiin vaikean markkinatilanteen myötä alentuneiden tuottajahintojen, viljelijätukien pienentyneiden määrärahojen ja tukimaksatusten muuttuneiden maksatusaikataulujen takia. Tästä syystä kotimaisen maatalouden tilanne on katastrofaalinen. Tämän lisäksi ennakoimattomat tapahtumat, kuten vientimme tyrehtyminen Venäjälle, ovat myös heikentäneet maatilojen kannattavuutta.

Hallituksen tulisi viipymättä ryhtyä määrätietoisiin toimiin maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi ja maatalouden kannattavuuden parantamiseksi. Tuotantokustannusten alentamisen ohella tulee mm. alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa vahvistaa toimilla, jotka edistävät tuotteiden pääsyä jakeluun ja kauppaan. Lisäksi tuotteiden alkuperämerkintöjä tulee lisätä ja parantaa.

Viennin lisääminen on myös yksi tärkeimmistä tavoista helpottaa maanviljelijöiden ahdinkoa ja siten myös parantaa Suomen taloutta. Suomella on kaikki edellytykset lisätä elintarvikkeiden vientiä: meillä tuotetaan maailman puhtainta ruokaa ja meillä on korkea eläinsuojelun taso. Onkin tärkeää, että Suomi jatkaa ponnistelujaan uusien vientikohteiden löytämiseksi.

Puolustus

Puolustushallinnon toimitilakustannukset kasvavat siitä huolimatta, että niitä on pyritty hillitsemään muun muassa karsimalla varuskunta- ja varikkoverkostoa. Kiinteistömenojen kasvu syö resursseja puolustuksen materiaalihankinnoista ja valmiudesta. Nykyisen toimintamallin, jossa puolustusvoimat toimii Senaatti-kiinteistöjen vuokralaisena, toimivuutta on arvioitava kriittisesti.

Kehitysapu

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä kehitysavun määrän tavoitteena on oltava pitkällä aikavälillä 1 prosentti bruttokansantulosta. Suomi on sitoutunut tähän jo pitkään. Me haluamme Suomen olevan luotettava toimija kansainvälisessä kehitysyhteistyössä ja kansakunta, joka kantaa vastuuta kehitysapolitiikassa. Me emme hyväksy hallituksen ehdottamaa kehitysavun teuras-tusta kolmanneksella ja haluamme palauttaa kehitysavun toimintaedellytykset.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Vastalauseen kannanottoehdotus:

- 1. Eduskunta edellyttää, että työn verotusta kevennetään.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että arvonlisäverokantoja korotetaan.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että kotitalousvähennyksen määrä korotetaan.*

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

- 4. Eduskunta edellyttää, että autoverotus palautetaan vuoden 2015 tasolle.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että eläkeläisten lisäveroa pienennetään.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaista päivärahaajärjestelmää kehitetään kannustavammaksi.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että perhevapaajärjestelmä ja kotihoidon tuen järjestelmä uudistetaan viipymättä.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että harmaan talouden torjuntaan osoitetaan lisää määrärahaa.*
- 9. Eduskunta edellyttää, että korkeakoulujen rahoitus turvataan.*
- 10. Eduskunta edellyttää, että hallituksen esittämät opintotukileikkaukset perutaan.*
- 11. Eduskunta edellyttää, että yhtäläiset mahdollisuudet jatko- ja lisäkoulutukseen turvataan kaikkialla maassamme.*
- 12. Eduskunta edellyttää, että viennin edistämiseksi yritysten kansainvälistymistuet turvataan.*
- 13. Eduskunta edellyttää, että Tekesin kautta tapahtuvaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan osoitetaan riittävät resurssit.*
- 14. Eduskunta edellyttää, että työllistämispalveluista ja työnvälityksestä on tehtävä tehokkaampia ja tulokeskeisempiä tekemällä työvoimapalveluiden kilpailuttaminen mahdolliseksi.*
- 15. Eduskunta edellyttää, että nuorisotakuun kehittämiseen, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorten minimitöiden mallin kehittämiseen osoitetaan lisämäärärahaa.*
- 16. Eduskunta edellyttää, että laaja ympärivuorokautinen päivystyssairaaloiminta turvataan tasapuolisesti koko maassa.*
- 17. Eduskunta edellyttää, että kansalaisten kielelliset oikeudet turvataan sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksessa.*
- 18. Eduskunta edellyttää, että työllistymistä, työelämässä pysymistä ja siihen palaamista edistetään panostamalla työhyvinvointiin.*
- 19. Eduskunta edellyttää, että toimeentulotuen ja lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen välinen kytkös katkaistaan.*
- 20. Eduskunta edellyttää, että terveydenhuoltoon ja lääkekorvauksiin kehitetään yhteinen kustannuskatto.*

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 4 /r

- 21. Eduskunta edellyttää, että vuosittaista pakolaiskiintiötä nostetaan.*
- 22. Eduskunta edellyttää, että kotouttamiseen tarkoitetut määrärahat ovat riittävällä tasolla.*
- 23. Eduskunta edellyttää, että kehitysavun määrän tavoitteena on pitkällä aikavälillä olta-va 1 prosentti bruttokansantulosta.*
- 24. Eduskunta edellyttää, että puolustusvoimien määrärahoja korotetaan koko kehyskau-
den aikana ja että tulevaisuuden materiaalihankintojen lisärahoitus turvataan.*
- 25. Eduskunta edellyttää, että ammattikalastajien toimintaedellytykset turvataan.*
- 26. Eduskunta edellyttää, että maatalouden toimintaedellytykset turvataan.*

Helsingissä 20.6.2017

Mats Nylund r

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 5 /kd

VASTALAUSE 5 /kd

Perustelut

Suomen talous on pikku hiljaa kääntymässä nousuun kansainvälisen myönteisen talouskehityksen imussa. Talouden elpyminen on hyvä uutinen, ja kehitystä pitää tukea järkevillä talouspoliittisilla päätöksillä. Orastavasta talouskasvusta huolimatta työllisyys on edelleen valitettavan alhaisella tasolla, eikä mikään viittaa siihen, että hallitus pääsisi kauden alussa asettamaansa työllisyystavoitteeseen. Talouskasvun muuttaminen työpaikoiksi vaatii tehokkaita toimia. Innovaatioita ja tuottavuuden kasvua ei voi saavuttaa, jos samaan aikaan leikataan koulutuksesta ja tutkimustoiminnasta. Työllisyyttä ei voi parantaa vähentämällä panostuksia työllisyyden hoitoon. Terveysturvallisuuden rakenteita ei voi romuttaa ja myydä, mikäli hyvinvointi halutaan taata kaikille kansalaisille jatkossa.

Valtiovarainministeriön alkuvuoden raportissa tuotiin esille merkittäviä ongelmia julkisessa taloudessa ja työmarkkinoilla. Vaikka viime kuukausina on kuultu joitakin suotuisia talousuutisia, eivät ongelmat ole poistuneet. Raportin mukaan julkisen talouden tehtäviä ja velvoitteita karsimalla tavoiteltu yhden miljardin euron säästö ei ole vielä puoliksiakaan koossa. Siksi tarvitaan lisää varmuudella taloutta vahvistavia toimia.

Työllisyys

Työllisyyttä lisäävistä selkeistä toiminnoista olisi pitänyt päättää hallituksen puoliväliriihessä, ja ne olisi pitänyt saada voimaan ripeästi. Hallitus päätti kylläkin joistakin toimenpiteistä, mutta liian moni näistä on edelleen selvitettävien asioiden listalla. Ei voi olla niin, että tarvittavat uudistukset tulisivat voimaan vasta seuraavalla vaalikaudella.

Kilpailukyky sopimuksen vaikutukset työllisyyteen ja talouskasvuun tulevat näkymään viiveellä ja välittömät vaikutukset tulevat jäämään pieniksi. Siksi tarvitaan myös nopeita toimia, joilla parannetaan työllisyystilannetta välittömästi. Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahoja lisätään 25 milj. eurolla 1.1.2018 käyttöön otettavan aktiivimallin johdosta. Tämä lisäpanostus on kuitenkin pieni, kun ottaa huomioon merkittävät määrärahavähennykset tällä kaudella. Lisämäärärahan tarve koskee erityisesti palkkatukia ja aloittaville yrittäjille myönnettäviä starttirahoja.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahat laskevat kehyskaudella 844 milj. eurosta 690 milj. euroon, vaikka julkisen talouden suunnitelmassa tehdäänkin joitain lisäyksiä määrärahoihin. Lisäykset tutkimukseen, kehitykseen, vienninedistämiseen ja koulutukseen ovat ilman muuta tervetulleita, mutta ne jäävät liian pieniksi. Hallitus palauttaa esimerkiksi teknologian tutkimukseen vain kolmasosan siitä aiemmin viemistään rahoista. Ammatillisen koulutuksen reformiin kohdennettu 15 miljoonaa euroa kahdelle vuodelle on todella pieni summa verrattuna 190 miljoonan euron leikkauksiin.

Panostukset T&K&I-toimintaan tuovat itsensä moninkertaisesti takaisin pitkällä tähtäimellä. Kansainvälisen selvityksen mukaan teknilliseen tutkimukseen sijoitetut määrärahat saadaan kolminkertaisesti takaisin, kun saadaan uusia patenteja, tuotteita ja innovaatioihin perustuvia kas-

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 5 /kd

vuyrityksiä ja työllisyyttä. Tällaista tutkimusrahoitusta välittää innovaatorahoituskeskus Tekes. Tekesin myöntämisvaltuuksien leikkaus kohdistuu kielteisesti esimerkiksi Teknologian tutkimus- ja kehittämiskeskus VTT Oy:n toimintaan, koska Tekes on suurin julkinen tutkimusten tilaaja. Jotta saataisiin uusia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä, on T&K&I-toimintaan lisättävä rahoitusta.

Koulutus

Hallituksen aiemmin tekemät säästötoimenpiteet koulutukseen ovat tuhoisia monella tapaa. Koulutuksen heikentäminen vaikuttaa yksilöihin, yrityksiin, kuntiin ja alueisiin ja lopulta koko maan työllisyyteen ja kilpailukykyyn. Koulutuksen laadusta tinkimällä tingitään osaamisesta. Yksilön ja koko yhteiskunnan kilpailukykyyn kannalta osaamista pitäisi parantaa eikä suinkaan heikentää. Laadukkaan koulutuksen saaneet osaavat työntekijät ovat elintärkeitä elinkeinoelämälle. Kilpailukykysovimuksen tuoma hyöty jää pieneksi, jos työvoiman tuottavuus samalla heikkenee. Tätä taustaa vasten nyt tulleet lisäykset tutkimukseen, kehitykseen, vienninedistämiseen ja koulutukseen ovatkin erittäin tarpeellisia, mutta nämäkin panostukset jäävät aivan liian pieniksi.

Hyvinvointi lähtee perheistä

Julkisen talouden suunnitelmassa on tehty joitain panostuksia, jotka helpottavat lapsiperheiden arkea. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää perheellisille opiskelijoille palautettua huoltajakorotusta erittäin tervetulleena. KD on esittänyt huoltajakorotuksen käyttöönottoa vaalikauden alusta lähtien. Lapsiperheille kohdistettu korotus jäi kuitenkin hyvin pieneksi. Se ei riitä korvaamaan edes aiemmin tehtyä leikkausta opintotukeen. Opiskelun ja perheen yhdistäminen on tehty Suomessa hyvin vaikeaksi ja taloudellisesti erittäin haasteelliseksi. Opiskelevat perheet elävät köyhyysrajan alapuolella. Opiskeleville perheille tulisi suunnata enemmän tukea ja näin mahdollistaa perheen perustaminen jo opiskeluaikana. Opiskelevia perheitä tukemalla edistetään samalla nuorten naisten siirtymistä työelämään opintojen jälkeen eli parannetaan työelämän tasa-arvoa.

Kannustinloukkujen purkamiseksi tehdyt toimet ovat myös oikeansuuntaisia. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen perheen toisesta lapsesta on tervetullut uudistus monen keskituloisen perheen osalta. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä olisi kuitenkin toivonut hallitukselta rohkeampaa otetta perhevapaiden ja päivähoidon kehittämisessä. Tarjosimme jopa hopeisella tarjottimella valmista mallia. Taaperobonukseksi nimetty mallimme olisi tuonut joustavuutta, selkeyttä ja valinnanvapautta lapsiperheille.

Vanhukset

Tällä kaudella on tehty monia toimenpiteitä, jotka ovat huonontaneet jo valmiiksi heikommassa asemassa olevien ihmisryhmien, kuten vanhusten ja lapsiperheiden, tilannetta. Monien toimenpiteiden yhteisvaikutusta ei ole eri esityksissä pystytty kunnolla edes arvioimaan, mistä syystä kerrannaisvaikutusten lopputuloksesta muodostuu kohtuuttoman raskas. Eduskunnan päätöksentekoa varten tarvittavan tiedon turvaamiseksi esitettävien etuus-, asiakasmaksu- ja veromuutosten yhteisvaikutusten arviointia on edelleen syytä kehittää, ja myös vaikutusten jälkikäteistä arviointia on tarpeellista lisätä esimerkiksi siten, että arviot tuotetaan vuosittain ja ryhdytään tarvittaviin

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 5 /kd

toimenpiteisiin, jos johonkin väestöryhmään kohdistuvat vaikutukset muodostuvat ennakoitua suuremmiksi.

Hyvään vanhuuteen kuuluu täysi ihmisarvo ja ihmis- sekä perusoikeudet. Näiden arvojen on säilyttävä yhteiskuntamme peruspilareina. Arvokkaan vanhuuden turvaaminen on yksi päättäjien tärkeimmistä tehtävistä. Hoitajien suhteellinen määrä ei ole riittävällä tasolla. Mitoituksessa on otettava huomioon, että laitoksissa asuvat nykyään vain ne, joiden toimintakyky on merkittävästi alentunut ja hoidontarve on suuri. Kevyesti hoidettavia ei laitoksissa juurikaan enää ole hoitajamitoitusta tasaamassa, sillä he asuvat tuettuina omissa kodeissaan. Tällä hetkellä kaikissa hoitoyksiköissä ei pystytä turvaamaan vanhusten riittävää perushoivaa.

Lääkekorvauksista on leikattu jo moneen otteeseen kuluvalle hallituskaudella. Lääkemenojen omavastuuosuuksien kasvaminen on suora leikkaus iäkkäämpien ihmisten jo ennestään heikosta toimeentulosta. Kipeimmin nämä leikkaukset kohdistuvat jo ennestään kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin.

Hallitus toteutti myös 0,85 %:n leikkauksen indeksisidonnaisiin etuuksiin, kuten lapsilisiin ja yleiseen asumistukeen. Myös nämä leikkaukset kohdistuvat juuri heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin, kuten vähävaraisiin lapsiperheisiin ja vanhuksiin.

Sosiaaliturvajärjestelmä

Asumistukijärjestelmämme ja sosiaaliturvajärjestelmämme kaipaa uudistamista. Alati kasvavat asumistuet valuvat vuokranantajille ja nostavat yleistä vuokratasoa. Nyt kuitenkin hallituksen hätäisesti valmisteleva asumistuen leikkaus aiheuttaa suuria ongelmia monille. Ihmiset tulevat ajautumaan toimeentulotukiluukuille. Asumistukijärjestelmän uudistus olisi pitänyt kytkeä yhteen sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen kanssa ja toteuttaa niin, ettei kukaan tuesta riippuvainen ajautu kohtuuttomaan tilanteeseen. Tässä yhteydessä tulee huomioida, että myös edullisten asuntojen rakentamista tulee voimakkaasti edistää. Sosiaaliturvan kokonaisuudistushankkeen käynnistyttyä valmisteluissa tulisi huomioida Kristillisdemokraattien joustava, kannustinloukut purkava ja työhön kannustava perusturvamalli.

SOTE-uudistus

Kansalaisten valinnanvapaus on lähtökohtaisesti kannatettava asia. Sosiaali- ja terveyspalveluisa valinnanvapautta on kehitettävä ja edistettävä hallitusti ja asteittain, jotta uudistukselle asetetut tavoitteet eli eriarvoisuuden vähentäminen, integraatio ja kustannusten hallinta voisivat toteutua. Hallituksen esittämä valinnanvapausmalli vaatii merkittäviä muutoksia, jotta voidaan saavuttaa sekä uudistukselle asetetut tavoitteet että säilyttää jo nyt hyväksi todetut käytänteet.

Hallituksen esittämät linjaukset valinnanvapauden toteuttamisesta antaisivat liian suuret mahdollisuudet alueellisten yksityisten ja suurten kansainvälisten keskittymien muodostumiselle. Jotta kansalaisten valinnanvapaus voi toteutua, myös pienempien palveluntuottajien, pienten yritysten, järjestöjen ja säätiöiden on voitava jatkaa toimintaansa uudistuksen jälkeen. Tällä hetkellä juuri pienten toimijoiden toimintaedellytysten turvaaminen on uudistuksessa erittäin epävarmalla pohjalla.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2017 vp
Vastalause 5 /kd

Iso kysymys on tietojärjestelmien toimivuus ja erittäin kiireellinen aikataulu. Potilas- ja asiakas-tietoja koskevien tietojärjestelmien saumaton ja turvallinen toimivuus on uudistuksen edellytys. Hallituksen asettamalla erittäin kiireellisellä aikataululla tämä ei voi kuitenkaan toteutua.

Tarvitaan kokonaisvastuu toimivista sote-palveluista. Hallituksen malli pakkoyhtiöittämisineen pirstaloi palveluketjut, ja samalla kustannukset voivat karata käsistä. Pilkkoutuvat hoitoketjut heikentävät nimenomaan runsaasti palveluja tarvitsevien kansalaisten tilannetta ja tuovat helposti myös lisää kustannuksia. Pahimmillaan asiakas putoaa hoitoketjun ulkopuolelle. Henkilöresursseja, lääkäreitä ja hoitajia tarvitaan enemmän, ja palvelujen on oltava oikein ajoitettuja ja oikein mitoitettuja. Resursseja on kohdistettava merkittävästi ennalta ehkäiseviin ja hyvinvointia vahvistaviin peruspalveluihin. Tämä lisäisi kansalaisten hyvinvointia ja toisi myös tavoiteltuja säästöjä.

Sisäinen turvallisuus

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää turvallisuuteen tehtäviä panostuksia erittäin tärkeinä ja kannatettavina. Määrärahalisäykset puolustusvoimille, rajavartiolaitokselle ja poliisille tulevat tarpeeseen. Ilman lisämäärärahoja esimerkiksi poliisien määrä olisi laskenut reippaasti alle 7 000:n, millä olisi ollut katastrofaaliset seuraukset. Ryhmämme haluaa muistuttaa siitä, että mikäli hallitus toteuttaa kaavaillut muutokset maamme alkoholipolitiikkaan, tarkoittaa se samalla poliisin työmäärän lisääntymistä merkittävästi. Silloin nämäkään määrärahalisäykset eivät riitä, vaan poliisi tulee tarvitsemaan huomattavasti lisää resursseja.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Vastalauseen kannanottoehdotus:

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy aktiivisiin toimiin ja kohdentaa riittävät määrärahat työttömyyden hoitamiseen ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden kasvun pysäyttämiseen.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että työttömyysturvan aktiivikäytön mahdollistamisen lisäksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden mahdollisuudet tarjota työttömille työntekijöille palkkatukea työllistymisen helpottamiseen ja starttirahaa oman yritystoiminnan aloittamiseen turvataan.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu ylimitoitetut säästöt koulutuksesta ja tutkimuksesta. Suomi nousee taantumasta vain panostamalla riittävästi korkealaatuiseen koulutukseen ja tutkimukseen.*

Helsingissä 20.6.2017

Peter Östman kd